

Életpálya- tanácsadás folyóirat

2013. I. szám

*Mindig van
választás*

SZÉCHENYI TERV

E számunk szerzői:

Buzgó Éva, Ifjúsági Koordinációs és Szolgáltató Egyesület, felsőoktatási programkoordinátor
Dr. Czomba Sándor, Nemzetgazdasági Minisztérium, foglalkoztatáspolitikáért felelős államtitkár
Dr. Forgó Melinda, Oktatási Hivatal, Felsőoktatási Tervezési Központ, igazgató
Garay Magdolna, NMH TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály, pályaorientációs szakreferens
Göncfalvi Anita, NMH TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály, pályaorientációs eszközfejlesztési szakreferens
Katona Miklós, NMH TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály, mb. osztályvezető
Lukács Fruzsina, NMH TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály, eszközfejlesztési munkacsoport vezető
Sebő Tamás, NMH TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály, nemzetközi intézményi koordinátor
Török Réka, NMH TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály, szakmai vezető
Visontai-Kovács Dalma, Ifjúsági Koordinációs és Szolgáltató Egyesület, köznevelési területvezető

A rövid összefoglalókat készítették:

Garay Magdolna, NMH TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály, pályaorientációs szakreferens
Göncfalvi Anita, NMH TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály, pályaorientációs eszközfejlesztési szakreferens
Hetyey Brigitta, NMH TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály, pályaorientációs szakreferens
Török Réka, NMH TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály, szakmai vezető

Kiadja a Nemzeti Munkaügyi Hivatal
1089 Budapest, Kálvária tér 7.
Telefon: (1) 303 9300
www.munka.hu

Felelős kiadó: Komáromi Róbert,
a Nemzeti Munkaügyi Hivatal
főigazgatója

Szerkesztőbizottság: Rettegi Zsolt, elnök
Angyal László Dr. Klész Tibor
Dr. Birher Nándor Dr. Kozma Gábor
Fekete Balázs Marton József
Dr. Garai Péter Dr. Odrobina László
Katona Miklós Szebeni Kinga

A szerkesztőbizottság munkáját koordinálja
a Nemzeti Munkaügyi Hivatal
Jogi és Kommunikációs Főosztálya
1086 Budapest, Szeszgyár utca 4.
Telefon: (1) 299 1060
E-mail: szakesfelnottkepzeslapok@lab.hu

Főszerkesztő: Török Réka
Társszerkesztő: Garay Magdolna
A lapszám lektorai: Varga Beáta, Bárány Botond

Tipográfia: Ripely Dóra

Ajánlás és Szerkesztői Köszöntő

Kedves Olvasó!

A jelenlegi hazai munkaerő-piaci helyzetben felértékelődnek mindazon tevékenységek, amelyek a hatékonyabb szolgáltatást, a foglalkoztatási kapacitás növelését, a szakképzett munkaerő biztosítását segítik elő.

Mindezekkel a célokkal összefüggésben a rendelkezésre álló európai uniós források között a TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt feladata a pályaválasztók, pályamódosítók szakmai támogatása, valamint olyan szolgáltatói és információs eszközrendszer kiépítése, amely elősegíti az optimális döntéseket a képzéshez és a munkához kapcsolódóan. A pályaaorientáció térhódítása hozzájárul a képzésben tapasztalható lemorzsolódások csökkentéséhez, a gazdasági kereslet és a munkaerő összehangolásához.

Fontosnak tartom, hogy az életpálya-tanácsadás a pályakövetési adatokon, továbbá az általános iskolák és a szakképző iskolák pályaaorientációs tevékenységén alapuljon, szem előtt tartva a munkaerő-piaci kereslet szabta irányokat és a hiányszakmák felé történő

orientációt. Ugyanakkor a fejlesztések szakmaiságát szükséges megerősíteni az európai pályaaorientációs irányelvekhez történő kapcsolódással is.

Ezeknek a céloknak és tevékenységeknek a megismertetésén túl, az érdekeltek közötti kommunikációt szolgálja a projekt keretében útjára indított Életpálya-tanácsadás folyóirat, amely mindazon szektorok szolgáltatásaival, gyakorlatával és kutatásaival foglalkozik, amelyek fontos szerepet játszanak a pályaaorientációs tevékenység működtetésében és fejlesztésében.

Kívánom, hogy a szakfolyóirat mindazokat megszólítsa, akik ennek a közös munkának meghatározó szereplői!

Üdvözlettel,
Dr. Csomba Sándor
foglalkoztatáspolitikáért felelős államtitkár
Nemzetgazdasági Minisztérium

Az Életpálya-tanácsadás folyóirat 2. sorozatából az első lapszám tartalma híven tükrözi szaklapunk célját, elképzeléseit, felvállalt feladatait. A folyóirat célja, hogy a kutatóknak, fejlesztőknek, a pályaaorientációs szolgáltatások területén dolgozóknak, vagy a hétköznapok jó gyakorlatait ismerőknek – pedagógusoknak, HR-szakembereknek, tanácsadóknak – egyaránt lehetőséget adjon a bemutatkozásra, a kutatási eredmények, szakmai teljesítések ismertetésére az életpálya-tanácsadás területén.

A szaklap megjelentetésével olyan fórumot kívánunk létrehozni, amely méltón reprezentálja a TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt keretében zajló szakmai munkát, az életpálya-tanácsadás eszközrendszerének fejlesztésével összefüggő kihívásokat. Lapunk tudományos és ismeretterjesztő jellegű cikkeket, tanulmányokat tartalmaz, amelyek hasznosulhatnak a gyakorlatban, és szakmai útmutatást nyújthatnak a területen tevékenykedő szakembereknek.

Törekvésünk, hogy az ország minden régiója és pályaaorientációban érdekelt szektora képviseltesse magát a cikk szerzőinek közreműködésével. 2015 májusáig kilenc lapszámot kívánunk megjelentetni, közel 3000 példányban.

Ami a tartalmi felépítést illeti, a rovatokat bővítettük: a kutatási beszámolók, tanulmányok megjelentetése mellett törekszünk arra, hogy minden számban helyet kapjon egy-egy jó gyakorlat bemutatása is, illetve olyan nemzetközi kitekintés, amely nagy hatású, és a maga (tudomány)területén meghatározó fontosságú. Fontosnak tartjuk továbbá egy-egy kiemelkedő kutató vagy szakértő, a hétköznapok gyakorlatában dolgozó kolléga, vagy egy olyan intézmény működésének bemutatását, amely példaértékű lehet egyéb szolgáltatók számára. Mindez a Portré rovatunkban kap helyet.

Minden lapszám rendelkezik majd teljes online verzióval a Nemzeti Pályaaorientációs Portál elsősorban szakembereknek szóló portálrészén (www.eletpalya.munka.hu), valamint három teljes lapszám kizárólag online formában válik elérhetővé.

Megtisztelő érdeklődésükre továbbra is számítva, jó böngészést kívánunk!

A szerkesztőség nevében:
Török Réka
főszerkesztő

AJÁNLÁS ÉS SZERKESZTŐI KÖSZÖNTŐ

1

ELSŐ KÉZBŐL

4

Török Réka, Katona Miklós: Első kézből – a projekt elért eredményei fél év távlatából

Ott voltunk a Hegyalja fesztiválon!

5

5

„A pályorientáció rendszerének tartalmi és módszertani fejlesztése” – Nyitókonferencia

Pályorientáció a Pályaválasztási Szakkiállításokon

6

7

Útkereső nap a Petrik TISZK-ben

ORSZÁGJÁRÓ

8

Dr. Forgó Melinda: Életpálya-tanácsadási szolgáltatások a felsőoktatásban – aktuális helyzetkép és lehetőségek

„Fel a fejfel!” – részvétel a Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság kommunikációs tréningjének kerekasztal beszélgetésén

11

JÓ GYAKORLATOK

12

Visontai-Kovács Dalma: Melyik ajtón menjek be?
- Az Ifjúsági Koordinációs és Szolgáltató Egyesület sajátélményű
életpálya-tervezési és életvezetési táborának tapasztalatai

16

Sebő Tamás, Göncfalvi Anita:
Pályaorientáció e-mailben –
Az online tanácsadásban rejlő lehetőségek

PORTRÉ

20

Buzgó Éva: A Széchenyi István Egyetem karrierszolgáltatásai – interjú Filep Bálinttal és Kovács Zsolttal

25

Pont Ott Parti
a Margitszigeten

NEMZETKÖZI KÖRKÉP

29

Garay Magdolna:
A német életpálya-tanácsadó rendszer jelene
I. rész

31

Úti jelentés a 4. Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Konferencia
(2012. október 24.) és a 11. ELGPN hálózati Plenáris Ülés
(2012. október 25-26.) eseményeiről

ADATOK ÉS TÉNYEK

32

*Dr. Lukács Fruzsina: A pályaválasztási bizonytalanság és
az identitás összefüggései középiskolás mintán I. rész*

A projekt elért eredményei fél év távlatából

2012. június 1-jén indult el a TÁMOP-2.2.2-12/1-2012-0001 azonosítószámú „A pályaeorientáció rendszerének tartalmi és módszertani fejlesztése” című kiemelt projekt, amelynek az elmúlt időszakban teljesült előkészítő tevékenységeit kívánjuk bemutatni.

Az új projekt-időszak kiemelt célja, hogy a fejlesztések az infokommunikációs technikák hatékonyabb kihasználásán túl a célcsoportokkal való személyes találkozásokon alapuljanak, és a különböző helyszíneken szerzett tapasztalatok beépüljenek a projekt tevékenységeibe.

forrás: belső felvétel

Ennek a megközelítésnek a szellemében kezdődött meg a kérdőív-fejlesztéshez kapcsolódó kutatási tevékenységünk, amely során általános- és középiskolákban, valamint a Pályaválasztási Szakkiállításokon és pályaválasztási fórumokon, rendezvényeken biztosítottunk lehetőséget a fiataloknak, hogy pályaeorientációs kérdőívekről és a lehetséges pályaválasztási irányokról visszajelzést kapjanak szakembereinktől. A közel 3000 kitöltött kérdőív adatfeldolgozása jelenleg is zajlik, ennek eredményeit szaklapunk következő számában publikáljuk majd.

A portál jelenlegi eszközkészletét hasznosítottuk azokon a rendezvényeken, ahol megjelentünk. Ezek közül kiemelendő a júliusban lezajlott Hegyalja Fesztivál, ahol a Karriergyár programhelyszínen főként a középiskolás és főiskolás célcsoportot szólítottuk meg, bemutatva a portál által működtetett funkciókat, eszközöket, amelyeket ki is próbálhattak a résztvevők. A szakkiállításokon és fórumokon lehetőség nyílt a projekt tevékenységeinek bemutatására, az életpálya-tanácsadás szemléletmódjának átadására és a Nemzeti Pályaeorientációs Portál

használatának elterjesztésére is. Összesen 9 pályaválasztási szakkiállítás helyszínen jelentek meg szakembereink.

A jelenleg rendelkezésre álló pályaeorientációs eszközkészlet áttekintésének fontos lépése volt a Nemzeti Pályaeorientációs Portál, valamint a foglalkozás-bemutató profilok és filmek fejlesztési irányait kijelölő tanulmány elkészítése. A fejlesztési tervek szerint a portál, a kérdőívek és a szakembemutatók az általános és középiskolás korosztályt, illetve a szakembereket és a szülőket is meg fogják szólítani.

Előkészítettük a tananyagfejlesztés koncepcióját a jövőre induló képzési tevékenységünkhöz. Az önismereti és pályaismereti, munkaerő-piaci tartalmak mellett fontosnak tartjuk, hogy a pályaeorientációval foglalkozó szakemberek kapjanak módszertani támogatást is tevékenységük ellátásához, és a portál funkcióinak, adatbázisainak hatékony használatához.

A projekt céljait, tevékenységeit 2012 novemberében ismertettük nyitórendezvényünkön, ahol számos szakmai szervezet és társintézmény, együttműködő partner vett részt. Tevékenységünk továbbra is az európai uniós pályaeorientációs szakpolitikai irányelvek mentén szerveződik, fejlesztéseinkben hangsúlyt fektetünk azoknak a szempontoknak az érvényesítésére, amelyek a szolgáltatások hozzáférhetőségére, és az egész pályáivet átfogó rendszer kiépítésére

helyezik a hangsúlyt, legfőbb célként tűzve ki az életpálya-építési készségek fejlesztését, valamint az infokommunikációs technológiák magasabb fokú kihasználását, az öntájjelzőzés támogatását.

Mindezen célok és tevékenységek megvalósulásához elengedhetetlen annak az intézményi háttérnek és tanácsadói hálózatnak a kiépítése, amelyek a fejlesztések szakmai minőségét és hosszú távú fenntartását biztosítják. Ennek érdekében fontosnak tartjuk a fejlesztések mihamarabbi meghonosítását a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat szervezetrendszerében, valamint a gazdasági szereplőkkel való együttműködés során a gazdasági kamarák szerepének megerősítését. Több fórumon nyílt lehetőségünk a leendő együttműködő partnereinkkel történő egyeztetésre, amelyet a továbbiakban workshopok keretében kívánunk folytatni.

Bízunk benne, hogy a rendszer fejlesztését megalapozó kutatások is irányítanak minket abban, hogy minőségi szolgáltatói rendszert és olyan komplex információs rendszert építsünk ki, amely valóban szolgálni tudja az állampolgárok továbbtanulással, szakképzéssel, munkával kapcsolatos döntéseit. Képzéseinkkel a szakemberek magas szintű felkészültségét kívánjuk támogatni abban, hogy a nyújtott szolgáltatások célcsoportra, valamint egyénre és régióra szabott működtetése garantált legyen.

A szerzők

Katona Miklós
pedagógus, karrier-tanácsadó,
mentálhigiénés szakember

Nemzeti Munkaügyi Hivatal TÁMOP 2.2.2 – 12
Projekt-végrehajtási Osztály
megbízott osztályvezető

Török Réka
pszichológus

Nemzeti Munkaügyi Hivatal TÁMOP 2.2.2 – 12
Projekt-végrehajtási Osztály
szakmai vezető

„A pályaeorientáció rendszerének tartalmi és módszertani fejlesztése” – Nyitókonferencia

2012. november 28-án került megrendezésre a TÁMOP-2.2.2-12/1-2012-0001 azonosítószámú „A pályaeorientáció rendszerének tartalmi és módszertani fejlesztése” című kiemelt projekt nyitókonferenciája. A rendezvényt nagy érdeklődéssel fogadták a szakma képviselői, több mint száz vendég vett részt az eseményen.

A programot a Nemzeti Munkaügyi Hivatal főigazgatója, *Komáromi Róbert* nyitotta meg. *Dr. Odrobina László* és *Fekete Balázs* a pályaeorientáció szakképzésben betöltött szerepét hangsúlyozta előadásában. Ezt követően *Dósa Gábor* összegezte az NMH Projekt-végrehajtási Főosztályának feladatait, és elhelyezte a TÁMOP-2.2.2-12/1

kiemelt projektet a főosztály által koordinált további hét uniós projekt rendszerében. A konferencia második felében *Dr. habil. Csoba Judit* a pályakezdes egyéni és munkaerő-piaci tényezőit mutatta be egy kutatáson keresztül. *Dr. Marusza Zoltán* a felsőoktatásban több éve működő Diplomás Pályakövetési Rendszert, *Dr. Filep Bálint* pedig a győri Széchenyi István Egyetem pályaeorientációs, pályakövetési és munkaerő-piaci szolgáltatásait ismertette a résztvevőkkel. A TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projektet részletesen *Katona Miklós* megbízott osztályvezető és *Török Réka* szakmai vezető mutatta be.

A konferencia kitűnő alkalmat teremtett a pályaeorientáció rendszerének fejlesztésében érdekelt szervezetek és szakemberek közötti párbeszédre.

forrás: belső felvétel

Ott voltunk a Hegyalja fesztiválon!

Magyarország egyik legnagyobb vidéki nyári eseménye, a *Hegyalja Fesztivál* (Rakamaz-Tokaj) – amely a harmadik legismertebb rendezvény a középiskolások, valamint az egyetemisták és főiskolások között – július 18. és 21. között került megrendezésre.

A szervezők idén egy, a hazai fesztiválközegben eddig teljesen egyedülálló és új kezdeményezésbe fogtak, hagyományteremtő szándékaikat se titkolván! *Karriergyár* néven egy olyan programhelyszínt hoztak létre, melynek keretein belül a részt vevő szakmai partnerek az érdeklődő fiataloknak – a saját közegükben és őket a saját nyelvükön megszólítva – nyújtottak segítséget a pályaeorientáció és a munkavállalás folyamatában. A mikro-állásbörzéként is felfogható sátorban karrier-tanácsadás, CV-klinika és pódium-beszélgetések is zajlottak.

Az „*Iránytű a továbblépéshez*” címmel tartott kerekasztal-beszélgetésen *Török Réka*, a TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt szakmai vezetője is részt vett. A beszélgetés során a résztvevők elsősorban a fiatalok munkahelyi elhelyezkedését segítő kérdésekre keresték a

választ. Ezen kívül a *Nemzeti Pályaeorientációs Portál* céljairól és alkalmazási lehetőségeiről, valamint a *Nemzeti Munkaügyi Hivatal* pályaeorientációs eszközrendszerek fejlesztésében és működtetésében betöltött szerepvállalásáról is szó esett.

A rendezvényen két munkatársunk vett részt, akik 4 nap alatt összesen 114 pályakezdes, képzésben lévő, illetve álláskereső fiatal szolgáltattak meg a Portál által működtetett funkciók, eszközök bemutatásán és kipróbálásán, valamint *önismereti kérdőívek* kitöltésén és azok eredményeinek közös megbeszélésén keresztül.

forrás: belső felvétel

forrás: belső felvétel

Pályaaorientáció a Pályaválasztási Szakkiállításokon

2012 októberében és novemberében országosan közel negyven helyszínen kerültek megrendezésre a Pályaválasztási Szakkiállítások a Megyei és Fővárosi Kormányhivatalok Munkaügyi Központjainak szervezésében. A látogatók megismerhették az adott térség képzési lehetőségeit, részt vehettek különböző tanácsadásokon és a képző intézményeken túl munkáltatókkal is találkozhattak. A Munkaügyi Központok és a TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt munkatársainak köszönhetően a kiállítások állandó programjai között volt a pályaaorientációs tanácsadás, melynek keretében a látogatók kérdőíveket tölthettek ki, illetve rövid konzultáción vehettek részt.

forrás: belső felvétel

Workshop a Munkaügyi Központok munkatársainak

A kiállítássorozatot közös szakmai felkészülés előzte meg. Szeptemberben került megrendezésre az a workshop, mely a Munkaügyi Központok munkatársai számára nyújtott támogatást a kiállítások szakmai

megvalósításához. A rendezvényt a Nemzeti Munkaügyi Hivatalban tartottuk a Befektetés Ösztönzési Főosztály, Szolgáltatási és Támogatási Osztályának és a Projekt-végrehajtási Főosztály TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztályának együttműködésével. A két napon összesen 19 megye 74 munkatársa vett részt.

A program magába foglalta a Nemzeti Pályaaorientációs Portál bemutatását, egy rövid elméleti összefoglalót a pályaaorientáció témaköréből, illetve a kiállítások megrendezésével kapcsolatos általános információkat és gyakorlati szakmai ötleteket. Ismertetésre és kipróbálásra kerültek azok az önértékelő kérdőívek is, melyek a TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt keretén belül kerültek kidolgozásra. A bemutatás célja egyrészt az volt, hogy a szakemberek az új kérdőívekkel bővíthessék szolgáltatási palettájukat, másrészt a pályaválasztási kiállításokon történő kérdőív-felvétellel támogassák a TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt eszközfejlesztési munkáját. A Munkaügyi Központok munkatársainak köszönhetően a kitűzött számot sikerült teljesíteni, közel 3000 kérdőívet küldtek vissza feldolgozásra. Ezúton is köszönjük együttműködésüket!

Pályaaorientációs kérdőívek a kiállításokon

A TÁMOP-2.2.2-12/1 „A pályaaorientáció rendszerének tartalmi és módszertani fejlesztése” című kiemelt projekt négy helyszínen (Budapesten, Veszprémben, Miskolcon és Tatabányán) vett részt kiállítóként, saját

forrás: belső felvétel

standdal vagy a Munkaügyi Központokkal együttműködve. A projekt munkatársai különböző pályaaorientációs kérdőívekkel és játékokkal, tájékoztató anyagokkal és rövid konzultációs lehetőséggel várták a pályaválasztás és a továbbtanulás iránt érdeklődőket.

A projekt szakembereit több mint félezer látogató kereste fel, többségében hetedik és nyolcadik osztályos diákok, de középiskolások, szülők és osztályfőnökök is voltak a látogatók között. A fiatalok közel négyszáz önértékelő kérdőívet tölthettek ki, melyek segítségével megismerhették érdeklődési területeiket, pályaaérettségük (önismeretük, pályaaismeretük) szintjét és az érdeklődési körüknek megfelelő foglalkozások listáját. A kérdőív kitöltése után a szakemberek röviden ismertették a kitöltőkkel az eredményeket, illetve útmutatást adtak a további tájékozódáshoz. Ajánlották a Nemzeti Pályaaorientációs Portált (www.eletpalya.munka.hu), ahol minden olyan információ és segítség megtalálható (szakmabemutató leírások, filmek, középiskola-kereső, kérdőívek különböző

forrás: belső felvétel

korcsoportoknak), amely a megfelelő iskola-választáshoz nélkülözhetetlen. Rendkívül nagy volt az érdeklődés a standnál, amely jól mutatja, mekkora az igény mind a szülők, mind a diákok részéről a pályaválasztással kapcsolatos kérdések megválaszolására és az útmutatásra.

Török Réka szakmai vezető, Garay Magdolna pályaeorientációs szakreferens és Dr. Lukács Fruzsina eszközfejlesztési munkacsoport vezető összesen kilenc helyszínen vettek részt a kiállítások keretében megrendezett Szakmai Fórumokon, ahol a TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt működését, a fejlesztési terveket és a Nemzeti Pályaeorientációs Portált mutatták be. A Fórumok alkalmat adtak az oktatásban, a szakképzésben és a munkaügyben dolgozó szakemberekkel

forrás: belső felvétel

történő kapcsolatépítésre, szakmai eszmecserékre, illetve a további együttműködések megalapozására. Az idei Pályaválasztási Kiállításokról élményekkel és tapasztalatokkal

gazdagodva tértünk haza. Reméljük, hogy az új ismeretek és a pályaeorientációs konzultációk segítették látogatóinkat a pályaválasztásban. Jövőre is találkozunk!

Útkereső nap a Petrik TISZK-ben

December 4-én került megrendezésre a budapesti Petrik TISZK-ben az „Útkereső” Információs nap, melyre a TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt munkatársai is meghívást kaptak. A rendezvény célja az volt, hogy a végzős diákok tájékoztatást kapjanak a felsőoktatási intézmények képzéseiről, az induló szakképzésekről, emellett próba-ál-lásinterjún, próba-nyelvvizsgán, pályaeorientációs csoportfoglalkozáson vehettek részt, és meghallgathatták a különböző egyetemek bemutatkozó előadásait.

A pályaeorientációs foglalkozásokra három csoportban került sor, közel hatvan tanuló bevonásával. A TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt munkatársai egy rövid előadás

keretében beszéltek a pályaválasztásról, tippeket adtak, hogy milyen tényezőket érdemes figyelembe venni a végső döntés előtt, illetve hol tudnak tájékozódni, kitől kérhetnek segítséget a fiatalok. Bemutatásra került a Nemzeti Pályaeorientációs Portál is, majd a kérdőív kitöltése következett.

Először az *Érdeklődési Irányok Kérdőívet* töltötték ki a résztvevők, melynek segítségével megismerhették érdeklődési területeiket, majd egy részletes foglalkozáslistából választhatták ki a hozzájuk leginkább illő szakmákat. Akik már rendelkeztek el-képzeléssel, megerősítést kaptak az eredményekből, mások pedig útmutatást ahhoz, hogy milyen irányba induljanak el. A

második kérdőív a *pályaeorettséget vizsgálta*, melynek eredményei arra mutattak rá, melyik területen (önismeret, pályaismeret stb.) érdemes fejlődnie a diáknak ahhoz, hogy megfelelő pályaválasztási döntést hozzon. Kíváncsiak voltunk a csoporttagok saját véleményére is az egyes kérdőívekről. Sok hasznos visszajelzést kaptunk tőlük, amit be tudunk építeni további fejlesztéseinkbe.

A fiatalok együttműködőek és aktívak voltak, örültek a szakmai segítségnek. Mind a kérdőívek kitöltése, mind pedig a www.eletpalya.munka.hu weblap bemutatása hasznosnak bizonyult. A diákok sok új tapasztalattal gazdagodtak a foglalkozásokon.

forrás: belső felvétel

forrás: belső felvétel

Dr. Forgó Melinda: **Életpálya-tanácsadási szolgáltatások a felsőoktatásban – aktuális helyzetkép és lehetőségek**

A felsőoktatásban az életpálya-tanácsadási szolgáltatások szükségességének szakirodalmi széleskörű (Ritoók, 1995., Takács, 2006., Kiss, 2009), amelynek jelentősége több szempontból is megközelíthető. Jelen cikk arra vállalkozik, hogy áttekintse a mértékadó szereplők által nyújtott szolgáltatások körét és azok jellemzőit, valamint az előttük álló fontosabb kihívásokat.

Felsőoktatási életpálya-tanácsadási szolgáltatások

A felsőoktatás területén kiemelten fontos olyan ágazati és intézményi eljárási mechanizmusok kidolgozása, amelyek fenntartható módon biztosítják az oktatás minőségi színvonalának javulását (képzési követelmények), és a gazdasági-foglalkoztatási igényeknek való megfelelést (képesítési nomenklatúra és kimeneti követelmények). A minőségi kritériumokkal megtámogatott szabályozási eszközök lehetővé teszik a felsőoktatási képzések és a hallgatói mobilitás keretében szerzett kreditek elismerését, valamint a szakmai gyakorlat és munkatapasztalat keretében szerzett tudás, azaz a gazdasági szereplőkkel való képzési-kutatási együttműködés elmélyítését is szolgálják, továbbá bővítik a képzési utak lehetőségét, ezzel is

csökkentve a lemorzsolódás kockázatát. Ezeknek a minőségbiztosítási szabályozási eszközöknek gazdasági jelentőségük van, mivel a képzési programok fejlesztéséhez és költséghatékony működtetéséhez nyújtanak segítséget. Az ágazati irányítás és az intézmények számára vezetői információként szolgálnak, illetve a hallgatóknak is döntési támpontot nyújtanak a számos hasonló profilú képzési programok közötti választáshoz.

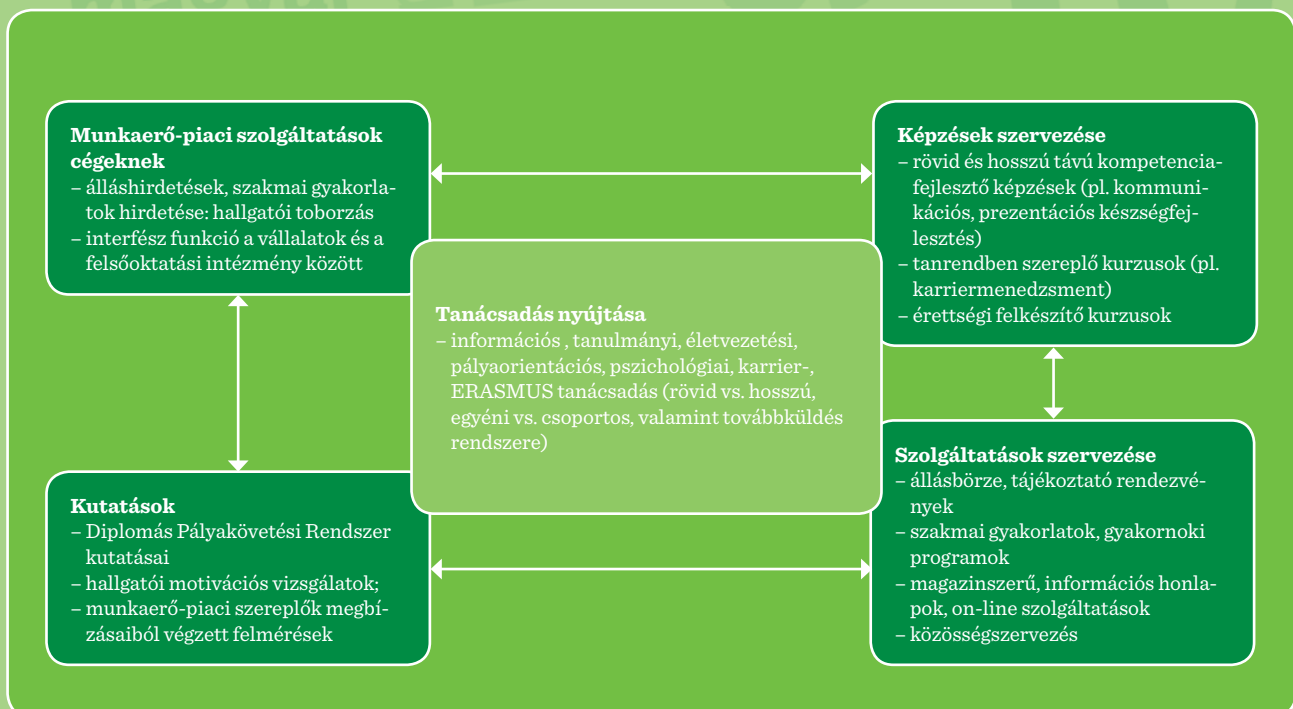
Egy felsőoktatási intézmény akkor lehet eredményes, ha azokat a hallgatójelölteket képes megszólítani, akiknek életpálya-tervébe legjobban azok a kompetenciák, készségek és ismeretek illeszkednek, amelyek a kínált képzési programok során fejleszthetőek. Önirányított választás és belsőleg motivált tanulás következményeként a hallgatók várhatóan jobb eredménnyel végzik tanulmányaikat, megmaradnak választott pályájukon, és később a munka világában is hatékonyabbak lehetnek azoknál, akik

véletlenszerű vagy hibás szempontokat mérlegelő választás eredményeként kerülnek be az intézmények képzési programjaira.

A magas lemorzsolódási arány vagy a sikertelen álláskeresés hátterében egyaránt meghúzódhat a hallgatók belső motiváltságának hiánya, amit célszerű már a képzési program kezdése előtt szűrni, és egyben korrekációs lehetőséget, személyre szabott tanulmányi útvonalat ajánlani. (Kiss, 2010)

Milyen területeken van kiemelt jelentősége a felsőoktatásban az életpálya-tanácsadási szolgáltatásoknak?

A felsőoktatási életpálya-tanácsadási szolgáltatások két markáns ponton pótolhatat-

1. ábra. Hallgatói szolgáltatások rendszere felsőoktatási intézményekben

forrás: saját szerkesztés

lanok: a felvételiző középiskolások, illetve a felsőoktatás hallgatói esetében.

A felsőoktatásban továbbtanulni vágyók tanácsadási szükségleteire elsőként és hiánypótló módon a felvi.hu portál reagált pályaaorientációs szolgáltatásaival: karriertervezési tanácsadással, kérdőívvel és információszolgáltatással nyújt segítséget a felvételizők számára.

Ugyanitt, a felvi.hu részeként működik a „Diplomán túl” elnevezésű oldal, amelynek célcsoportja elsősorban a végzősök és a frissdiplomások köre. A weboldal széleskörű és minőségi szolgáltatásokat biztosít: az egyes szakok karrierlehetőségeinek bemutatása mellett az elhelyezkedéshez is komoly szakmai támogatást ad. A diplomás pályakövetési felmérések eredményeinek bemutatásával, valamint a karrier-tanácsadási portfólióval érdemi támpont az elhelyezkedés során.

Az országos hatáskörrel működő Felsőoktatási Tanácsadás Egyesületének (FETA) munkája kiemelten fontos az életpálya-tanácsadás területén. Az Egyesület „1995 októberében alakult meg azzal a céllal, hogy összefogja olyan szervezetek és magánszemélyek törekvéseit, amelyek fontosnak tartják a felsőoktatási tanácsadás (counselling) hallgatóközpontú szemléletének és gyakorlatának terjesztését és elfogadtatását a magyar felsőoktatásban és általában a humán szolgáltatásokat nyújtó intézményekben.” (<http://feta.hu/rolunk>)

Jelen tanulmány támaszkodik a FETA 2010-es kutatása során a felsőoktatási hallgatói szolgáltatásaival, rendszereivel kapcsolatos áttekintésre.

A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája (HÖÖK) – az Ifjúsági Koordinációs és Szolgáltató Egyesülettel (IKSZE) együttműködésben – felismerve a hallgatói életpálya-tanácsadás ügyének fontosságát, olyan karriertámogató szolgáltatásokat biztosít a felsőoktatásban résztvevők számára, amelyeknek jelentősége egyre növekvőben van. Az ő munkájuk nyomán részletes áttekintést kapunk a felsőoktatási intézményekben működő karrierirodákról (lásd: karrier.hook.hu).

Az egyes felsőoktatási intézmények karrier- és szolgáltató központjainak, illetve életvezetési tanácsadóinak szolgáltatási palettái igen eltérőek. Az 1. ábra általános szemléltető képet nyújt az egyes

forrás: belső felvétel

alaptevékenységek rendszeréről, és ezen belül a tanácsadási szolgáltatások köréről. A hallgatói központok tanácsadási tevékenysége elsősorban információs, tanulmányi, pályaaorientációs, életvezetési, pszichológiai, karrier-, és ERASMUS tanácsadást jelent, bár ilyen teljes körű paletta sajnos csak két felsőoktatási intézményben található (Szegedi Tudományegyetem és Eötvös Loránd Tudományegyetem).

A tanácsadás rendszere optimális esetben többszintű, azaz az eltérő szolgáltatások egymásra épülnek. Ezek első, belépő szintjét a legtöbb hallgatót elérő on-line alkalmazások és weboldalak jelentik. Azok a hallgatók, akik ezen az úton nem kaptak választ kérdéseikre, illetve megoldást a problémájukra, azok a személyes tanácsadás irányába tudnak továbbhaladni, amely történhet egyéni vagy csoportos formában is. Az életpálya-tanácsadás lehet egyszeri alkalom, vagy tarthat hosszabb ideig, akár kurzusok vagy csoportos tréningek formájában is működtethető. Az életpálya-tanácsadási szolgáltatások célcsoportját a felvételizők, hallgatók és frissdiplomások köre alkotja, de közvetetten természetesen ide tartozik az érintettek szűkebb környezete (családja) is.

Az ábrából látható, hogy bár szervezeti- leg, funkcionálisan elkülöníthető az életpálya-tanácsadás, ugyanakkor annak hatékonysága – és ilyen formán eredményessége – nagymértékben függ a többi szolgáltatással való kapcsolatától, beágyazottságától. (Az életpálya-tanácsadást az 1. ábrán egy komplex rendszerben értelmezzük, amelynek konkrét elemei a „Tanácsadás nyújtása” szövegdozsozban olvashatóak.) Ennek oka, hogy sok esetben a tanácsot vagy információt kérő

hallgató azt tudja, hogy *mit szeretne*, és nem feltétlenül azt, hogy *mire lenne szüksége*.

Az álláskereső hallgató, aki folyamatos kudarcokkal szembesül, jóllehet életvezetési tanácsadásra jelentkezik, ugyanakkor álláskereső tréningre lenne szüksége, de igaz lehet ez fordítva is: az álláskereső tréningben részt vevő hallgató komoly pszichológiai problémákkal küzdhet, amelynek a terepe az életvezetési tanácsadás területére tartozik. Az egyes életpálya-tanácsadási szolgáltatások beágyazottságának jelentősége itt mutatkozik meg, hiszen egy jól kialakított rendszerben a hatékony problémaazonosítás és a megfelelő szakemberhez való továbbküldés lehetővé teszi a problémák szakszerű megoldását. Ez a szolgáltatást nyújtóktól természetesen komoly tájékozottságot és szakismeretet igényel, az ügyfélszolgálaton és tanulmányi osztályon dolgozó kollégáktól kezdve, a hallgatói képviselőkön keresztül, a professzionális trénerreig és a tanácsadó szakpszichológus kollégákig bezárólag.

Lehetőségek az életpálya-tanácsadási szolgáltatások fejlesztésére és a szolgáltatások felsőoktatási képzési programokkal való összehangolására

Az Európai Unió hosszú távú versenyképességi célkitűzéseit rögzítő Európa 2020 Stratégia egyes prioritásai a felsőoktatási intézmények számára is markáns feladatokat határoznak meg. Többek között ilyenek az alábbiak: a humántőkébe való beruházások

forrás: belső felvétel

növelése jobb oktatás és képzés révén, az információs társadalom kiterjesztése, az intelligens növekedés, valamint a tudásra és az innovációra épülő gazdaság létrehozása. Magyarország az EU 2020 stratégiában a képzettségi szint javítása érdekében a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának (a 30-34 évesek körében) 30,3 százalékra növelését, valamint a korai iskolaelhagyók arányának (a 18-24 évesek körében) 10 százalékra csökkentését vállalta 2020-ig.

A felsőoktatási beiskolázási arány a rendszerváltás óta bekövetkezett növekedésével sem érte még el, hogy a diplomás foglalkoztatottak aránya megközelítse az Európai Unió átlagát. 1980 és 2009 között a diplomások aránya a férfi foglalkoztatottakon belül 8,7%-ról 20,3%-ra, nők esetében 7,2%-ról 28,4%-ra nőtt. A további növekedést nehezíti a romló demográfiai tendencia: évről évre csökken az érettségiző középiskolások, és így a felsőoktatásba jelentkezők száma.

Noha a lakosság iskolázottsági szintje az érettségivel záruló középfokú oktatás és a felsőoktatás expanziójának hatására javult, ez nem járt együtt bizonyos hátrányos helyzetű csoportok relatív iskolázottsági pozíciójának javulásával, sőt egyes dimenziók mentén az oktatási egyenlőtlenségek nőttek. Az alacsony iskolázottságú, hátrányos helyzetű csoportok jelentős mértékben kiszorultak a munkaerőpiacról. Mára nyilvánvalóvá vált, hogy a foglalkoztatottság szintje nem növelhető a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok oktatáson keresztül történő integrációja nélkül.

Az Oktatás és Képzés 2020 által kijelölt irány- a bolognai folyamat, az egyetemek modernizálására vonatkozó uniós menetrend és az Európai Kutatási Térség létrehozása – azt mutatja, hogy a kihívások és a szakpolitikai válaszok túlnyúlnak az országhatárokon.

Gyorsulóban van az Európai Felsőoktatási Térség (EFT) integrációja (mobilitás elősegítése), amelynek keretén belül folynak például a minőségbiztosítással, az Európai Képesítési Keretrendszer létrehozásával, az európai hallgatói hitelrendszer kialakításával kapcsolatos együttműködések. A magyar felsőoktatás előtt áll egyik legnagyobb kihívás a nemzetközi versenyképesség megteremtése a minőségi fejlesztés révén. Ebből látható, hogy az EU 2020 vállalt célkitűzései csak akkor valósíthatóak meg sikerrel, ha a felsőoktatásban csökken a lemorzsolódási arány és az abszolutóriumot szerző, ám nem diplomázó hallgatók száma. E célok elérésében az életpálya-tanácsadási szolgáltatások stratégiai jelentőséggel bírnak.

A magyar felsőoktatás fejlesztésének elsődleges feladata a képzési kimenetek és a gazdasági igények közötti összhang erősítése, a képzési tartalmak minőségelvé fejlesztése, a hallgatói felelősség fokozása, ezek eredményeként pedig a foglalkoztatás és a gazdaság versenyképességének javítása. A felsőoktatás képzési és kutatási tervezését a gazdaság és az innováció szereplőivel összehangolva kell végezni. A képzések tartalmi fejlesztésének, a képzettségi kimeneteknek igazodniuk kell a gazdaságstratégiai célokhoz és elvárásokhoz. A gazdasági igény figyelembe vétele biztosíthatja a gazdaság megfelelő munkaerő-ellátását, ugyanakkor a végzetek szempontjából a megfelelő elhelyezkedési, egzisztenciális lehetőségek biztosítását.

Ezen cél érvényesítésének nem mond elment a tanulási készségben és innovációban erős, alkalmazkodóképes – ennélfogva a munkaerőpiac számára hasznos – generalisták képzése. Ennek eléréséhez a munkába való átmenet támogatása (karriertámogatás) kiemelt intézkedés. A karrierút tervezhetősége érdekében a hallgatói tanácsadói rendszer és a karrierszolgáltatások területi és országos szintű fejlesztése szükséges. A cél, hogy a hallgató rugalmasan tudjon eligazodni a képzési és elismerési eljárások között és fejlessze készségeit.

Ennek érdekében ÚSZT forrásból 2012 folyamán olyan hallgatói szolgáltatásokat (karrier-tanácsadási és tutorális tevékenységek) biztosítanak a felsőoktatásban résztvevők számára, amelyek a hallgatók mielőbbi diplomához, majd álláshoz jutását segítik elő. E források hatékony

IRODALOMJEGYZÉK

- Gilly Gy. (2012): Az állam szerepe a felsőoktatás finanszírozásában. In: *Felsőoktatási Műhely*, 2012/I. *Dilemmák és modellek a finanszírozásban*. 17-39.
- Kiss I. (2009): Életvezetési kompetencia. Doktori disszertáció. Kézirat. 2012. 09. 02-ai megtekintés, ELTE Pszichológiai Doktori Iskola, http://pszichologia.phd.elte.hu/vedesek/2009/KissIstvn_letvezetsi_kompetencia_PhD2009k.pdf
- Kiss I. (2010): *Szakértői munkaanyag az ELTE Diplomás pályakövetési rendszerének és komplex hallgatói szolgáltatásfejlesztésének kiépítéséhez*. ELTE Hallgatói Karrier- és Szolgáltató Központ.
- Kiss I., Lisznyai S., Puskás-Vajda Zs., Vida K., Füzi V., Tillmann L., Keserű J., B. Kabai E. (2010): *Bologna Füzetek 7. Felsőoktatási hallgatói szolgáltatások rendszerei, jellemzői 2*. 2012. 09. 1-i megtekintés, Tempus Közalapítvány,
- http://www.tpf.hu/upload/docs/konyvtar/bologna/bologna_fuzetek_7.pdf
- Magyar Felsőoktatási Akkreditáció Bizottság Honlap. 2012. 10. 08-ai megtekintés, MAB, www.mab.hu
- Ritoók Pálné M. dr. (1995): Felsőoktatási tanácsadás tapasztalatai és továbbfejlesztésének lehetőségei. In: *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. FETA, Budapest. 59-62.
- Takács I. (2006): A felsőoktatási tanácsadás és jellemzői a változó oktatási struktúrában. In: *Alkalmazott pszichológia*, 8. 1. sz. 39-50.

felhasználásában stratégiai fontossággal bírnak az életpálya-tanácsadási szolgáltatások. Miközben célkitűzés, hogy a diploma megszerzésében támogatást kapjanak a hallgatók, ugyanakkor olyan szolgáltatásokat szükséges kiépíteni, amelyek a pályázati források megszűnését követően is fenntarthatóak.

A várható pályázati kiírások a konvergencia régióknak kedveznek, és fókuszukban az egyetemek és főiskolák oktatási minőségének fejlesztése, valamint a kiválóság kiemelt támogatása áll. Az életpálya-tanácsadási szolgáltatások szempontjából a pályázati útmutatók irányvonalai között az alábbi releváns célkitűzéseket találjuk:

- A hazai felsőoktatás nemzetközi versenyképességének fokozása, valamint a hallgatók és az intézmények nemzetközi oktatási és kutatási profiljának, illetve versenyképességének fejlesztése.

A szerző

Dr. Forgó Melinda
pszichológus

Oktatási Hivatal,
Felsőoktatási Tervezési Központ
igazgató

- A hazai gazdaság és a felsőoktatási intézmények képzési és kutatási együttműködéseinek erősítése, valamint az ágazati együttműködések, az ipar és a felsőoktatási intézmények közös képzéseinek, kutatásainak elősegítése. Külföldi hallgatók Magyarországra vonzása, a magyar hallgatók mobilitásának

erősítése és külföldi részképzésük ösztönzése.

- A felsőoktatási életpálya-tanácsadási szolgáltatások fejlesztési lehetőségei jelentősek, ebben kulcsfontosságú a szakterületi és regionális, azaz felsőoktatási intézmények falain túlmutató, érdemi együttműködések kialakítása és fenntartása.

Literature on the necessity of life long guidance services in higher education is extensive (Ritoók 1995, Takács 2006, Kiss 2009). The significance of this can be accessed from several points of view. This article undertakes to review the spectrum of the services provided by the remarkable stakeholders and the characteristics of these services, and at the same time identifies the challenges they are facing.

„Fel a fejvel!” részvétel a Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság kommunikációs tréningjének kerekasztal beszélgetésén

2012. augusztus 23. és 28. között harminc fiatal részvételével a Csongrád megyei Mártélyon került megvalósításra az a tréning, melynek fő témája a fiatalok munkanélkülisége volt. A rendezvény egyik pilléré egy kommunikációs tréning alkotta, melynek célja a résztvevők jövőbeni munkaerőpiacra való belépésének támogatása volt. A másik pillére pedig az álláskeresővel és munkajoggal kapcsolatos kérdések tisztázásával foglalkozott.

A tréning fontos elemeként a 2012. augusztus 27-én megvalósított interaktív kerekasztal-beszélgetés szerepelt, melynek Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala adott otthont. A beszélgetésen meghívott vendégként vett részt Katona Miklós, a TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt megbízott osztályvezetője. A kerekasztal-beszélgetés során a résztvevő fiatalok bemutathatták az általuk készített prezentációkat, „Mi lesz velünk 10 év múlva” címmel. Sor került a beszélgetésen részt vevő szervezetek, intézmények

bemutakozására, melynek keretében Katona Miklós beszélt többek között a fiatalok elhelyezkedését segítő elemekről, a tanulási élmény, a tapasztalatszerzés, az információszerezés és a kreatív alkalmazkodás képességének fontosságáról. Bemutatásra került a fiatalok pályaeorientációját támogató eszköz, a Nemzeti Pályaeorientációs Portál is.

Az ilyen típusú rendezvények, mint amilyen a Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság által szervezett kerekasztal-beszélgetés, segítenek, hogy a TÁMOP-2.2.2-12/1 kiemelt projekt és annak fejlesztett eszközei egyre szélesebb körben legyenek ismertek és népszerűek a fiatalok és a szakemberek körében egyaránt.

forrás: belső felvétel

Jó gyakorlatok

Visontai-Kovách Dalma: Melyik ajtón menjek be?

Az Ifjúsági Koordinációs és Szolgáltató Egyesület sajátélményű életpálya-tervezési és életvezetési táborának tapasztalatai

Ha az életpálya-tervezés elmélete már vissza is tekinthet egy rövid múltra Magyarországon, a gyakorlatba ültetése mindenképpen gyermekcipőben jár. Jelen cikk nem tartja feladatának, hogy új definíciókat, elméleti modelleket alkosson a szakma számára, vagy tudományos igényű munkát tegyen közzé.

Szervezetünk egyik célja, hogy a szakmai innovációt gyakorlati megoldásokkal ötvözve olyan életszerű szolgáltatásokat fejlesszünk, amelyek hosszútávon is képesek fenntarthatóan támogatni a fiatalok életpálya-tervezését. Az alábbiakban egy ilyen jó gyakorlatot szeretnénk bemutatni.

Röviden a szervezetről

Az Ifjúsági Koordinációs és Szolgáltató Egyesület fő tevékenysége a fiatalok életpálya-tervezésének segítése és készségeik fejlesztése. Programjaink közvetlen és közvetett módon támogatják, hogy a fiatalok váljanak képessé a tudatos életpálya-tervezésre, a célorientált döntésre, a munkaerőpiacon való elhelyezkedésre, valamint a sikeres életvezetésre.

Bemutatott gyakorlati megoldások kínálásával segítjük a közép- és felsőoktatásban, valamint a szakképzésben tanuló diákok egyéni fejlődését, a velük dolgozó pedagógusok és szakemberek szakmai munkáját, valamint az őket körülvevő szervezetek, intézmények és rendszerek fejlesztését.

Melyik ajtón menjek be?

Ezt a nevet kapta a 2012 nyarán két alkalommal, egy-egy hetes turnusban megvalósult táborunk. Állami támogatás segítségével csaknem ötven, 16-17 éves fiatal vehetett

részt a táborban, amely a zánkai Új Nemzedék Központban kapott helyet.

A tábor célja egy olyan innovatív kísérleti program megvalósítása volt, amely az életpálya-tervezés eszköztárát egy speciális helyzetre szabja, és kiaknázza a tábor műfajából származó különleges helyzeti előnyöket az életpálya-építési és életvezetési készségek fejlesztésére. A tábort a maga összesített élményvilágával alkalmasnak találtuk arra, hogy mintegy „érzékenyítő” programként ráirányítsa a fiatalok, a szülők és a pedagógusok figyelmét az életpálya-tervezés fontosságára, illetve az elérhető eszközökre, lehetőségekre – felbresztve a fiatalokban az igényt a tudatos életvezetésre.

A program gyökerei – a szükségletek felismerése

A tábor ötletének megszületése és az alapelvek kialakulása néhány olyan komplex probléma felismeréséből eredt, amelyet az elmúlt években a felső- és közoktatásban végzett

munkánk során tapasztaltunk. Táborunk célja volt, hogy egy olyan lehetséges modellprogramot és eszköztárat fejlesszünk, amely rövidtávú választ adhat néhány olyan rendszerproblémára, amellyel a fiatalok találkozhatnak.

Amellett, hogy az életpálya-tervezés támogatása általánosságban hiányzik a közoktatás gyakorlatából, két kapcsolódó specifikus problémát szeretnénk megemlíteni.

Egyre több felmérés vizsgálja a pályakezdők körében ijesztő méreteket öltő munkanélküliség okai között a fiatalok felkészültségének hiányosságát, elsősorban a személyes és munkavállalói készségek terén. A Széchenyi István Egyetem 2010-ben végzett, több mint 250 szervezet bevonásával készült kutatása¹, amely a munkáltatók pályakezdőkkel kapcsolatos kompetencia-elvárásait mérte fel, egyértelműen kimutatja, hogy a munkaerőpiac elsősorban a nem szakmai (személyes és szociális) kompetenciák meglétét várja el a munkavállalóktól, és csak másodsorban értékeli a szakmai felkészültséget. Hazai képzési rendszerünk ezzel szemben jelenleg szinte kizárólag az elméleti tudás átadására koncentrálna.

Oktatási rendszerünk viszonylag magas sztenderd elvárásokat támaszt a fiatalokkal szemben, és amelyektől az elmaradást bünteti. Az elvárások egyes kötelező, egymástól nagyrészt független tanulmányi területeken kerülnek megállapításra. Ez a rendszer nem képes az egész embert észlelni, ilyen módon nem alkalmas az egyéni utak támogatására, egyéni tehetség kibontakoztatására, differenciált értékelésre.

Helyszín: Zánkai Gyermek és Ifjúsági Centrum
Választható kurzusok: augusztus 6-11.
augusztus 13-18.

Jelentkezés, további információk:
e-mail: palyaoritabor@gmail.com **honlap:** palyaori.blogspot.hu
Jelentkezési határidő: 2012. június 25.
Részvételi díj: 2000 HUF

IKSZE

E cikk összes fényképét az IKSZE engedélyével tesszük közzé.

1 Horváthné Barsi Boglárka dr., Nárai Márta dr.: Kompetencia felmérés az észak-dunántúli munkáltatók körében, DPR Füzetek III., Széchenyi István Egyetem, Győr, 2011.

A tábori kulisszák mögött – fejlesztéseink logikája

Szervezetünk szakmai hitvallásának fontos eleme az *egyén saját útjába vetett hite*. Hiszünk az egyéni változásban, amely mindannyiunkat saját útjához vezet.

Úgy gondoljuk, hogy az életpálya-tervezés egyéni munka, amelyhez a fiataloknak támpontokra van szükségük. Az életpálya-tervezés megalapozásában két alapvető területre érdemes koncentrálni: egyrészt a *reális önismeret és önkép* kialakítására, másrészt a *valós képzesi és munkaerőpiaci információk* megszerzésére.

Ahhoz hogy a pályatervek valóban életre keljenek, a tervezés mellett elengedhetetlen a fiatalok „megvalósítási” készségeinek, vagyis az *életvezetési és társas kompetenciáinak*

a fejlesztése, amely az oktatási rendszerben nem kap helyet.

Az önismeretnek a készségfejlesztésben is kulcsszerepe van: hiszünk benne és tapasztaljuk, hogy a modellek, eszközök, praktikák, jó gyakorlatok önmagukban nem elégségesek – az egyéni készségek fejlődéséhez, az egyéni viselkedési minták változásához csak a személyes *attitűd-szintű változásokon keresztül* vezet az út.

Fontosnak tartjuk, hogy az életpálya-tervezés nemcsak a szakmai karrier tervezését jelenti, hanem magába foglalja az egyén életének minden területét. Az életpálya-tervezésben ezért kifejezetten szükséges a *holisztikus megközelítés*, amely az embert a maga egészében képes látni.

Szakmai tematika – az életpálya-tervezés lépcsői

A tábor tematikus keretét egy nagy-britanniai szakmai gyakorlatban elterjedt modell² adta, amelyet a brit Nemzeti Életpálya-tervezési és Tanácsadó Intézet két munkatársa vezetett be, és máig szinte minden brit egyetem karrierszolgáltatásainak alapelveként funkcionál.

A *DOTS modell* az életpálya-építés négy lépését azonosítja: logikai sorrendben az első a reális önkép és önértékelés kialakítása (self-awareness), majd a lehetőségre fókuszáló gondolkodás és a lehetőségek feltérképezése (opportunity awareness). E két lépés alapozza meg a döntések meghozatalát (decision making), amelyeket cselekvés követ (taking action). A modell egy verziójában az utolsó lépés T betűjéhez a „transition

² Watts, A. G., Law, B., Killeen, J. Kidd, J. M., Hawthorn, R. : *Rethinking Careers Education and Guidance. Theory, Policy and Practice*, Routledge, London, 1996.

learning” kifejezést kapcsolják, amely fontos kiegészítést tesz a cselekvés fázisához: felkészülést jelent arra, hogy változó körülmények között is megálljuk a helyünket.

A DOTS modellt egyszerű és jól használható alapnak találtuk a szakmai program strukturálásához, így a tábor tematikus napjait a modell négy lépcsőjére építettük fel.

Életpálya-tervezés tábori módszertannal

A tábor módszertanát alapvetően az *élménypedagógia* és a *tapasztalati tanulás* alapjaira építettük. Az egyes napok témáihoz kapcsolódó játékokat és gyakorlatokat komplex kiscsoportos tréningfolyamatokba ágyaztuk, a gyakorlatok tapasztalatait *reflexiós beszélgetésekben* dolgoztuk fel. A reflexió célja az egyéni tanulási pontok megragadása volt.

A tréningfoglalkozások mellett az élménypedagógiai eszköztárat szabadidős programok egészítették ki, amelyekre a résztvevőket előzetesen „felhangoltuk”. A felkészülés segítette őket a program által kínált élménylehetőségek tudatos kiaknázásában és önmaguk megfigyelésében. A programok után az egyéni élmények és érzések sorvezetőjén haladva feldolgozó-tudatosító beszélgetéseket tartottunk.

Az értékelés során megállapíthattuk, hogy az élményalapú tanulás programstruktúrája ezúttal is bevált. A játék, a mozgás és az alkotás ereje az érzelmek szintjét megmozgatva – a nem tudatos én-részek aktivizálása által – eredményesen oldja a kamaszos bizonytalanságot, és kimondott szavak nélkül is kapcsolódási felületeket, közösséget teremt.

Mindemellett nagy különbségeket tapasztaltunk a fiatalok körében az egyéni kísérletező kedv és különösen az *élményekből születő reflexiók megfogalmazásának* készsége terén.

Szembeszökő volt, hogy mennyire kevés szoktak hozzá absztrakciós készséget is igénylő tanulási pontok megfogalmazásához. Mélyen elgondolkoztató, hogy a többség nem tudja a tanulás fogalmát a „könyv fölött ülésnek”, a lexikális tudás memorizálásának gyakorlatán kívül értelmezni:

„Élveztem, hogy TV, internet és zene nélkül, egyszerű játékokkal mennyire csodálatosan teltek napjaink.”

„Óriási felfedezéseket teszünk magunkkal kapcsolatban. Itt mi jövünk rá a válaszokra, mi taposunk végig az utat. De megéri! Akkor is, ha csak egy mondat marad meg.”

Kísérleti utakon – az életvezetési készségek fejlesztése

A tábor többnapos közösségi együttlétének műfaja kiemelten alkalmas az életpálya-építésben a tervezés melletti legfontosabb kulcstényező, az életvezetési készségek fejlesztésére.

A tábor és az egyes napok ívének felépítése, az idő és a tábori életritmus dimenzióinak kialakítása, illetve a tábori közösség terének megteremtése során nagy figyelmet szenteltünk annak, hogy a fiatalok a testi-lelki egészség, és a sikeres és harmonikus életvezetés terén is élményt kapjanak, tapasztalatot szerezzenek.

A tábor legfontosabb alapelve volt, hogy a kamaszokat általában körülvevő *elvárs- és következménykultúrával szemben a szabadság és felelősség világába* hívjuk a fiatalokat. Az volt a célunk, hogy védett környezetben izéltőt, élményszerű tapasztalatot kapjanak a felnőttvilág műkö-

déséről, amelyben hamarosan el kell majd igazodniuk.

Ennek szellemében készen kapott szabályrendszer helyett a tábori kereteket és együttélési szabályokat is közösen alkották meg a résztvevők. Kötelező foglalkozások helyett ajánlásokat és lehetőségek tárházát kínáltuk, de a tábor program- és időbeosztását illetően a résztvevőké volt a végső szó. A fiatalok felügyelők helyett mentorokat kaptak, akik a közösségre nézve destruktív viselkedéseket nem szankcionáltak, hanem szembesítették azokat az elért hatással.

A szabadsággal és felelősséggel való találkozás a tábor egyik legmélyebb élményévé vált. Többen megfogalmazták, hogy sokat jelentett számukra annak a bizalomnak a megtapasztalása, amellyel a kezükbe adtuk a döntéseket, ugyanakkor a felelősség felvállalása sok résztvevő számára komfortzóna-átlépésnek bizonyult:

„Az irányítást tőletek várjuk. Ha ránk hagyatok ilyen sok mindent, nagyon hosszú és unalmas lesz a beszélgetés.”

„Elindultunk a felnőtté válás útján! :-)”

Pályaorientációs eszközök a táborban

A készségfejlesztés és az életpálya-tervezés egyéni munkájának támogatása mellett a tábornak természetesen az is célja volt, hogy tájékoztatást, orientációs segítséget nyújtson a fiataloknak, amelyre mindig is nagy igény mutatkozik. A tematika szerint a „lehetőségek napján” ezért két olyan program is helyet kapott, amelyen a résztvevők konkrét információkat és tapasztalatokat kaphattak egyrészt meghívott szakemberek által, másrészt olyan önkéntes magánemberektől, akik személyes élettörténeteiket hozták el a táborba.

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal munkatársai által tartott foglalkozás abban segítette eligazodni a fiatalokat, hogy az információdömping korában hol találhatják meg a *hiteles információkat az életpálya-tervezéshez*. A leghasznosabb internetes portálok és tájékozási fórumok megismerése mellett a résztvevők pályaorientációs kérdőívet tölthettek ki ennek a programnak a keretében.

A fiatalok döntő többsége számára a tábor legemlékezetesebb programja az úgynevezett „élő könyvtár” volt, amelynek lényege, hogy a fiatalok egy rövid életrajzi katalógus alapján páros vagy kiscsoportos beszélgetésekre „kölsönözhetnek ki” különféle szakmai és magánéletbeli tapasztalatokkal rendelkező, változatos utakat járó felnőtteket a „közös könyvtárból”. A program vártánál is lelkesebb fogadtatása megerősítette, hogy a fiatalok valódi segítséget, személyes odafordulást várnak, *valós történetekkel, kipróbált utakkal*, mert ezek mérhető eredményei és tapasztalatai az igazi referencia számukra.

Az „élő könyvtár” fontos hozadékának tartjuk, hogy a nem ritkán kacskaringós, hullámvölgyeket sem nélkülöző személyes életutak hallgatása – az életpálya-tervezés jelentőségét nem csorbítva – fel tudta szabadítani azokat a fiatalokat, akik szélsőségesen szorongtak a jövőjükéről való közelgő döntéstől. A személyes beszélgetések meghozták számukra azt a megértést, hogy az életpálya alakulása nem egy egyszeri és megmásíthatatlan döntés következménye, hanem válaszok és döntések sorozatának eredménye:

„Mindenki azt hitte, hogy majd megmondjátok, melyik egyetemet válasszuk. Ti

megmutattátok az élet teli van más lehetőségekkel és mi is. Hogy az egyetem nem az életünk egyik csúcspontja, csak lehetőség.”

Számvetés – egy kísérleti program eredményei

A tábor eredményeit több szinten tudjuk megragadni. Először a közvetlen célcsoport szintjén, a visszajelzések alapján bízunk abban, hogy beigazolódnak a várakozásunk, hogy a tábor olyan impulzust jelentett a fiatalok számára, amely elindítja őket a tudatos életpálya-építés útján.

Másodszor, a két ízben megvalósított program révén egy olyan, kipróbált eszköztárra tettünk szert, amelyet tovább tudunk adni, támogatva az életpálya-tervezéssel foglalkozó pedagógusok és szakemberek munkáját.

Harmadszor azt reméljük, hogy a tábor szemléletmódjával, fejlesztési logikájával és módszertanával olyan innovatív jó gyakorlatot hoztunk létre, amely mintát teremthet és megfelelő támogatás esetén elterjedhet az életpálya-tervezés szakmai gyakorlatában:

„Nemcsak azoknak érdemes eljönni, akik még nem tudják, mik legyenek, hanem azoknak is, akik már elhatározták, milyen pályán mennek tovább, hiszen egy megerősítést kapnak, sok hasznos információt és biztatást. Számukra idegen emberekkel tudnak kapcsolatokat kiépíteni és megtanulhatnak csapatban dolgozni.”

„Most már tudom is, hogy tényleg a »kezemben van a kulcs.«”

Even though career guidance theory already has a short period of history in Hungary, development of practical implications in the area is still in an initial phase. The present article provides a report and an evaluation of a career education summer camp for teenagers, which was a pilot program using innovative approach and methodology. A major aim of the project was to develop a best practice and practical toolset for career education exploiting the specific benefits of a camp.

A szerző

Visontai-Kovács Dalma
szociológus, pedagógus

Ifjúsági Koordinációs és Szolgáltató Egyesület
köznevelési területvezető

IRODALOMJEGYZÉK

- *Ember! Tervezz! Munkaerőpiac – és ami előtte van.* (2008) HÖÖK-IKSZE, Budapest.
- Papp Á. (2000, szerk.): *Életpálya-építés: kézikönyv pedagógusoknak (piacorientált szakképzés fiataloknak).* Nemzeti Szakképzési Intézet, Budapest.
- Horváthné Barsi B. dr., Nárai M. dr. (2011): *Kompetencia felmérés az észak-dunántúli munkáltatók körében, DPR Füzetek III.* Széchenyi István Egyetem, Győr.
- Illeris, K. (2003): Learning, Identity and Self-orientation in Youth. *Young*, 11. 4. sz. 357-376.
- Óhidy A. (2006): Az élethosszig tartó tanulás és az iskola. *Új Pedagógiai Szemle*, 56. 9. sz. 109-120.
- Ritoók Pálné M. dr., Gillemontné Tóth M. dr. (1994, szerk.): *Pályalélektan. Szöveggyűjtemény.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Watts, A. G., Law, B., Killeen, J. Kidd, J. M., Hawthorn, R. (1996): *Rethinking Careers Education and Guidance. Theory, Policy and Practice.* Routledge, London.
- Az IKSZE Pályaorientációs táborának blogoldala. 2012.09.02-ai megtekintés, IKSZE, <http://palyaori.blogspot.hu/>

Jó gyakorlatok

Sebő Tamás, Göncfalvi Anita: Pályaorientáció e-mailben

Az online tanácsadásban rejlő lehetőségek

Az internet térhódításával és a felgyorsult életvitelből fakadó problémákkal párhuzamosan megjelentek az online tanácsadási formák. Ezáltal a tanácsadási szolgáltatás olyanok számára is elérhetővé válik, akik eddig térben vagy időben akadályoztatva voltak. Ebben a formában az anonimitás könnyen

megtartható, így azok is szívesen igénybe veszik, akik személyesen nem kérnének segítséget. Az online tanácsadás jól alkalmazható pályaorientációs tanácsadás keretében a pályaelképzelés konkretizálására, az önismeret, pályaismeret bővítésére, vagy akár egy konkrét döntéshelyzet megoldására. Az alábbi

cikkben megvizsgáljuk az online pályaorientációs tanácsadás adta lehetőségeket, áttekintjük a funkcióját, folyamatát. Módszertani szempontokat kívánunk nyújtani ahhoz, hogy hogyan érdemes felépítenünk válaszelevelünket, illetve hogy mire érdemes odafigyelnünk az online tanácsadás során.

Az online pályaorientációs tanácsadás előnyeiről általánosságban

A cyber-tér kínálja kommunikációs lehetőségek két típusba sorolhatóak. Eszerint kapcsolatba kerülhetünk egymással valós, *szinkron időben* chat és Skype segítségével, valamint választhatjuk az időben eltolt, rugalmasabb, *aszinkron kommunikációs* formát: az e-mailt- és a fórumot. Mindkét típusnak megvannak a maga jellemzői. Cikkünkben az e-mailben történő pályaorientációs tanácsadást fejtjük ki részletesebben.

A fiatalok gyakran érzik úgy, hogy valakivel meg kell osztaniuk kisebb-nagyobb problémáikat. Ilyen dilemmát jelenthetnek

Az online tanácsadási keretek különösen vonzóak a *serdülők és fiatalok* számára, mert gyorsak, általában ingyenesek, könnyen használhatóak és folyamatosan elérhetőek.

élők, a mozgásukban akadályozottak és a kisgyermekes anyukák.

Sokan vannak, akik nem szívesen jelennek meg személyesen egy-egy tanácsadó szervezetnél, vonakodnak felvenni a segítségkérő szerepét, mert félnék a stigmatizálódástól. A pályaorientáció területén ez a probléma jellemzően a munkahelyüket elvesztőket érinti, akik szégyellik felvállalni problémájukat. Serdülők és fiatalok esetében inkább idő és térbeli akadályokról, valamint a szakemberekhez, mint tekintélyes felnőtt emberekhez való viszonyulásból fakadó problémákról lehet beszélni. Az online kommunikációs forma lehetőséget ad, hogy a tanácskérő fiatal kezében maradjon a kontroll afölött, hogy mennyire vonódik be a tanácsadási folyamatba, mennyire fedi fel önmagát. A *részleges anonimitás lehetősége* és a megtartható kontroll-funkció népszerű szolgáltatással

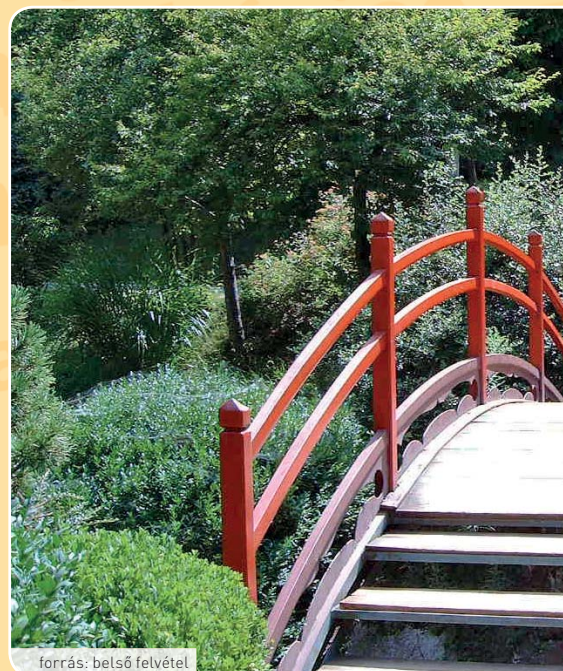
Az online tanácsadás előnyei:

- specifikus, célzott segítséget nyújt
- bármikor gyorsan elérhető
- megőrizhető az anonimitás
- könnyebb felvállalni a problémákat
- az írás visszaolvasható, gyógyító erejű
- csökken a stigmatizáció veszélye
- nincs utazással töltött idővesztés
- távoli helyekről is könnyedén elérhető
- lakásukhoz kötött személyek is használhatják

1. táblázat. Az online tanácsadás előnyei
forrás: saját szerkesztés

a pályaorientáció kapcsán felmerülő kérdések, döntési helyzetek is. Napjainkban, az infokommunikációs társadalom világában kialakultak azok a *virtuális terek*, ahol helyet kapnak az említett kérdések, problémák, például közösségi oldalakon, blogokon, fórumokon vagy személyes levelezésen keresztül. Ezek a felületeken a felhasználók sokszor egymással, kortársaikkal osztják meg gondolataikat, véleményüket, de az Y generáció tagjai nem idegenkednek a specifikus segítségkéréstől sem.

Az internetes tanácsadás egy tipikusan alacsony küszöbű szolgáltatás, hiszen segítségével a kliens számtalan segítő rendszert elérhet anélkül, hogy elkötelezné magát, illetve igen kevés erőfeszítést kell tennie a segítő kapcsolat létrejötté érdekében. Nincs szükség időpont-egyeztetésre, megspórolható a tanácsadás helyszínére való eljutás ideje. Az online tanácsadás ezen jellemzői nem csak a fiatalok körében teszik vonzóvá a segítségkérés virtuális formáját, hanem a segítség elérhetővé válik *speciális csoportok* számára is, mint például a kistérségben

forrás: belső felvétel

Tipp kezdő tanácsadóknak:

Az online tanácsadás előnye a telefonos vagy személyes tanácsadással szemben, hogy nem kell azonnal válaszolni. Nyugodtan gondold át a kérdést, a témát, ha szükséges gyűjts anyagot. Készíthetsz vázlatot, gondolattérképet – melyre felírsz minden kérdést, ami eszedbe jut. Segíthet, ha előbb szóban elmondod, mit reagálnál egy tanácsadáson, és azt írod le. Így lehet, hogy spontánabb, „eredetibb” választ tudsz megfogalmazni.

emeli az online segítő, tanácsadó szolgáltatásokat.

Az e-mailes tanácsadás kommunikációs formája *írásbeliségen alapul*, amely további különbségeket szül a személyes tanácsadáshoz képest. Ha a segítségkérő megfogalmazza a kérdését vagy problémáját, máris világosabban láthatja a helyzetet. Az írás segít abban, hogy kívülről lásson rá saját történetére, helyzetére. Ez a rálátás egyfajta kognitív rendezés is, így minden újraolvasással fokozódhat a belátás és értelmezés. Csupán azért, hogy a gondolatok papírra kerültek, illetve megfogalmazódtak, könnyebben alakulhat ki stabil vélemény, döntés, mint a személyes tanácsadás esetén, ahol az egyszerű elhangzott szavak mulékonyabbak a leírt gondolatokhoz képest.

Az időben eltolt kommunikáció a tanácsadónak és a segítségkérőnek is kedvez, mivel a tanácsadás folyamata lelassul. A tanácsadónak azon túl, hogy elegendő ideje van válaszolni, arra is módja nyílik, hogy utánanézz például a specifikus pályaköröket érintő témáknak, vagy konzultációt kérjen más szakemberektől. A segítségkérőnek pedig van ideje feldolgozni, értelmezni azokat az önismereti, illetve pálya-információs anyagokat, amelyeket a tanácsadó bocsát rendelkezésére. Az így megalapozott közös tudás segítségével sikeresebbé válik a pályaaorientációs konzultáció.

A tanácsadás teljes folyamata dokumentált, így a segítő bármikor visszautalhat vagy támaszkodhat a leírtakra, ugyanígy a segítségkérő is élhet a visszatekintés lehetőségével.

Az e-mailes tanácsadás folyamata és funkciója

Az online tanácsadás olyan folyamat, amely egy írásos megkereséssel veszi kezdetét, majd ezt követi a megkeresés feldolgozása, a válasz elkészítése és elküldése. Az online tanácsadás írásos dokumentumok ismételt váltásával válik interaktív, szabályok szerint megszerkesztett folyamattá. Alapvető, hogy a kapcsolat elején köttetik egy megegyezés, szerződés a közös szabályokról, melyek a tanácsadás eredményessége szempontjából nagyon fontosak.

Információs tanácsadás

Az online megkereséseket alapvetően két típusba soroljuk. Gyakoribb, hogy a kliens rövid, tömör levelet ír, és információhoz szeretne jutni valamilyen kérdésben. Ilyen esetekben elegendő, ha egy rövid választ adunk a kért tájékoztatással. Előfordulhat, hogy olyan speciális információt kér (pl. egy adott intézményről), melyben nem vagyunk kompetensek. Ilyenkor továbbírányíthatjuk az ügyfelet másik intézményhez, ajánlhatunk honlapokat, ahol bővebb információt szerezhet, vagy adhatunk neki konkrét telefonszámot is. Ezekben a helyzetekben egy levélváltás is elegendő. Gyakran előforduló kérdések lehetnek: információkérés szakorról, szakmákról, iskolákról, hol lehet tanulni bizonyos szakon, nyelven stb. Speciális kérdések is előfordulhatnak például mely

forrás: belső felvétel

szakmánál kizáró ok a szintévesztés, dislexia stb.

Néhány beérkező e-mail nagyon rövid és látszólag csak információkérés, de sokszor előfordul, hogy egy komplexebb kérdés áll a háttérben. Ezért rövid levelek esetén érdemes végiggondolni, állhat-e mélyebb probléma a kérdés mögött.

Konzultáció

A tanácsadás másik verziója egy hosszabb, több alkalmas folyamat, amikor átlagban 4-5 levélváltás történik. Ilyenkor meg kell vizsgálnunk, hogy mi is pontosan a megfogalmazott probléma. A fókusz megtartásában segít, ha megpróbáljuk definiálni a kérdést pályaaorientációs szempontból.

Elképzelhető, hogy a klienssel *érdeklődési profiljának meghatározásán* kell dolgozunk. Ilyenkor praktikus online érdeklődés vizsgáló kérdőíveket alkalmazni, megadni annak elérhetőségét, vagy csatolmányként elküldeni, és a kapott eredményről levelet váltani. A körvonalazódó érdeklődési profil fényében több irányba lehet továbblépni. Egyik irány lehet a pályaismeret bővítése olyan praktikus információk megosztásával, mint a képzési lehetőségek és feltételek, valamint az adott végzettséggel betölthető foglalkozások ismertetése. Jól alkalmazhatók ilyenkor az írásos és video formátumú foglalkozásokat bemutató anyagok.

Egy másik irány lehet a *képességek feltérképezése*, szintén kérdőívek segítségével. A kliens érdeklődéséről és a képességeiről történő fókuszált beszélgetés nagyban segíti a pályakeresést, legyen szó akár képzés kiválasztásáról, akár munkahelykeresésről. A fiatal korosztály esetében érdemes kiemelten foglalkozni a fejlődő személyiséggel,

forrás: belső felvétel

a kialakulóban lévő egyéni értékrendszerrel, és a motivációval.

Ha a kliens pályaelképzelése már kialakult, érdemes arra fókuszálni, hogy milyen *döntési nehézségek*, akadályok állnak a pályaelképzelés realizálása előtt. Felnőtteknél gyakori probléma az álláskeresés, munkahelyváltás, munkahely elvesztése.

Vannak az életpályán olyan *döntési pontok*, melyek kikerülhetnek. Ilyen például a középiskola kiválasztása vagy a továbbtanulás kérdése. A tanácsadó ilyenkor *fontos támogató szerepet* tölthet be az adott döntés meghozatalában. Az ön- és pályaismeretre vonatkozó tanácsai mellett facilitálhatja

a kliens egy olyan cselekvési terv kidolgozására, amely belátható időn belül elvezet a legadekvátabb én-azonos döntés meghozásához.

Előfordulnak olyan váratlan életesemények is, mint a *munkahely elvesztése*, vagy a *kényszerű pályamódosítás*. A fiatalok esetében többnyire az iskolaváltás, ami ilyen helyzetet teremt. Ilyenkor a tanácsadó enyhítheti a változással járó szorongást és veszteségérzést, lerövidítve a kritikus átmeneti időszakot, elkerülve a krízis elmélyülését.

A válaszlevél felépítése

1. Megszólítás

Ügyeljük arra, hogy a megkeresés nyelvezetéhez igazodjon.

2. Bevezetés

Először mutatkozunk be, majd köszöntjük, bátorítjuk a tanácskérőt. Fontos jeleznünk, hogy örülünk levelének és komolyan vesszük (pl. „Köszönjük a megkeresést!”). Abban, hogy a kliens úgy érezze, megértik és elfogadják, sokat segíthet, ha már az elején együttérzésünket fejezzük ki (pl. „Ez valóban nehéz helyzet...”). Ebben a részben kell megteremtünk a kellemes hangulatot, a bizalmi légkört.

A megfogalmazás stílusát alakítsuk a megkeresés stílusához, a célcsoporthoz. Közvetlenebb stílus ajánlott, amikor kamaszokkal levelezünk. Ugyanakkor arra is ügyeljük, hogy a válasz mindig komoly maradjon. A túl laza válasz félreértésekhez vezethet, egyesek megbántva érezhetik magukat.

3. Tárgyalás

Információs tanácsadás esetében elegendő, ha egy levélben adjuk meg a kért tájékoztatást. Ha azt gyanítjuk, hogy a kliensnek jól jönne a támogatás is, finoman felvethetünk olyan kérdéseket, amelyek mélyebb témák felé terelik a kommunikációt.

Ha a kliens támogatást kér, gyűjtsük össze a felmerülő témákat, problémákat. Általában szükséges, hogy tisztázó kérdéseket tegyünk fel. Emellett további kérdésekkel segítsük az önvizsgálatot, a probléma több szempontú átgondolását. Személyes tanácsadáson gyakran előfordul, hogy kihangsúlyozzuk, összegezzük az elhangzottakat. Ezt az online tanácsadáson is megtehetjük: például idézhetünk az eredeti levélből, és ehhez kapcsolhatjuk válaszukat. Ezzel interaktívabbá, személyesebbé és kerek egészé válik a levél.

Fontos, hogy megfogalmazzuk a levelekből kirajzolódó ellentmondásokat, összegezzük az elhangzottakat, együtt vizsgáljuk meg a lehetséges lépéseket, mozgítsuk elő a megoldásokat. Tartózkodjunk attól, hogy túl korán vonjunk le következtetéseket. Feltetelezésünket alaposan gondoljuk át.

Bátorítsuk a levélírókat abban, hogy képesek megbirkózni a kihívásokkal. Ahogy személyes tanácsadáson sem oldjuk meg a tanácskérő helyett a problémát, itt sem.

Érdemes arra is figyelni, hogy ne árássuk el túl sok információval a kliens. Kezdő tanácsadók esetében előfordulhat, hogy megpróbálják a témával kapcsolatos összes tudásukat a válaszbba önteni. Egyszerűbb a válaszdadónak és hasznosabb a tanácskérőnek, ha csak megadjuk, hogy hol szerezhet bővebb információt a témában (pl. honlapcímet), és ezáltal cselekvésre, aktivitásra ösztönözzük.

4. Befejezés

Levelünket mindig nyitott kérdéssel vagy olyan gondolattal zárjuk, amelyben biztatjuk a kliens, hogy dolgozzon a problémáján,

forrás: belső felvétel

ne szakítsa meg a kapcsolatot egy levélváltás után (pl.: „Érdeklődéssel várom válaszat.”).

Fontos megjegyzések, szempontok az online tanácsadáshoz:

- Minden kliens megérdemli, hogy olyan személyre szóló választ kapjon, aminek megírására elegendő időt számunk. Ha visszatérő kérdésről van szó, természetesen ollózhathunk be anyagokat, de itt is figyeljünk arra, hogy a címzés, bevezetés személyre szóló legyen.
- *Mindig ugyanaz a személy válaszoljon* a kliensnek.
- Ellenőrizzük a *helyesírást*, illetve nem maradtak-e nehezen érthető kifejezések a levélben. A *levél hosszát* is érdemes a célcsoporthoz igazítani. Egy általános iskolásnak rövidebben és könnyedebb stílusban írjunk.
- *Megfelelő tagolás*, szünetek, bekezdések, különböző karakterek, kiemelések segítségével megnyerővé és könnyen átláthatóvá tehető a levél. Próbáljunk annyit írni, amennyi éppen elég.
- Vannak olyan esetek, amikor érdemes felhívunk a kliens figyelmét arra, hogy az online tanácsadásnak megvannak a maga korlátai és arra biztatni, hogy válassza a *személyes tanácsadási formát*.
- Ne felejtjük el, hogy az *e-mail írott dokumentumnak tekinthető*. Tartsuk mindig észben, hogy a kliens dönthet úgy is, hogy publikálja, megosztja másokkal, vagy sokszorozítja a válasz tartalmát.
- *Leveleinket őrizzük meg* és tartsuk biztonságban. Rögzítsük az anonim adatokat abban a rendszerben, amelyet erre a célra használ a szervezet, hogy később fel lehessen használni azokat. Érdemes feljegyezni a szocio-demográfiai adatokat, a

A szerző

Sebő Tamás
pszichológus

Nemzeti Munkaügyi Hivatal
TÁMOP 2.2.2 - 12 Projekt-végrehajtási Osztály
nemzetközi intézményi koordinátor

Göncfalvi Anita
pszichológus

Nemzeti Munkaügyi Hivatal
TÁMOP 2.2.2 - 12 Projekt-végrehajtási Osztály
pályaorientációs eszközfajlesztési referens

megkeresés fajtáját, azt, ha a megkeresés egy harmadik féltől érkezett, a kapcsolatfelvételek számát, időpontját stb. Az adatrögzítési rendszer milyensége annak megfelelően változhat, hogy mi az elvárás és a szabályozási rendszer a szervezetnél.

A fentiek alapján jól látható, hogy a levélváltáson alapuló online tanácsadás alkalmas és adekvát eszköz a pályaorientációs munkára. Fontos kitétel, hogy mindig képzett, a személyes pályaorientációs tanácsadásban is jártas szakember végezze ezt a feladatot.

IRODALOMJEGYZÉK

- Gill, J., Stokes, A. (2008): *Online Counseling: A Handbook for Practitioners*. Palgrave Macmillan, London.
- Offer, M. (2004): *Giving Guidance by Email - Advisers' Checklist*. 2012. 08. 22-ei megtekintés, Higher Education Careers Service Unit, http://www.hecsu.ac.uk/assets/assets/documents/giving_guidance_by_email.pdf.
- Ritoók Pálné M. dr. (2002, szerk.): *A tanácsadás pszichológiája. Szöveggyűjtemény*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Szenes M., Sebő T. (2012): Valódi segítség virtuális térben. In: Kőrössy J., Kóváry Z. (szerk.): *Fiatalok biztonságkeresési stratégiái az információs társadalomban*. Prima-ware, Szeged. 193-208.
- Szilágyi K. (2000): *Munka-, pályatanácsadás mint professzió*. Kollégium Kft., Budapest.
- Szirtes Szabó K. (2009): *Az online tanácsadás alapjai*. 2012. 08. 24-ei megtekintés, Drog-stop Egyesület, http://www.drog-stop.hu/sites/default/files/online_tanacsadas.pdf.

As the world wide web has become more and more popular and our life has become largely accelerated, the significance of online counselling services have risen. Guidance by e-mail has the opportunity to reach many people who are otherwise unable to access guidance at a particular time and

place and can thereby enormously extend the reach of guidance services. It can be useful for people who feel inhibited when meeting someone face-to-face and may appreciate the anonymity provided by the internet. Online counselling is adaptable for career guidance, as well. The counselor

can help clients to explore their self-awareness, skills, values, motivations and to expand their career knowledge. This article summarizes the theoretical and practical issues of online career guidance. We are focusing on the specific opportunities of guidance by e-mail.

Portré

Buzgó Éva: A Széchenyi István Egyetem karrier-szolgáltatásai – interjú Filep Bálinttal és Kovács Zsolttal

„Nem kértünk forrást, csak lehetőséget, melyekkel élni tudtunk...”

Az elmúlt évtized jelentős kihívások elé állította a felsőoktatási intézményeket. A fokozódó forráselvonások új bevételi lehetőségek felkutatására, piaci szereplőkkel való partnerségek kialakítására ösztönözték az intézményeket. A csökkenő beiskolázható hallgatói létszámok egyre erősebb versenyhelyzetet generálva fel-

értékelték az intézményi szolgáltatások színvonalának, a diplomák hasznosíthatóságának kérdéskörét. A munkaerő-piaci szereplőkkel való kapcsolatépítés, -tartás folyamatában fontos szerepet töltenek be az intézményben működő *karrierirodák*. Közvetlen eléréssel rendelkeznek a hallgatók és végzetek felé, ezáltal képesek a

piaci szereplők igényeit, elvárásait, konkrét munkaerő-piaci szükségletét eljuttatni a célcsoporthoz. A közvetlen kapcsolat emellett lehetővé teszi, hogy a felmerült piaci elvárásokhoz igazodó képzési, fejlesztési programokat dolgozzanak ki, valósítsanak meg, ahogy tette azt a *győri Széchenyi István Egyetem Karrier Irodája*.

Az átalakulóban lévő felsőoktatási piacon számos intézmény szembesül azzal, hogy szükségszerűen újra kell gondolnia képzési struktúráját, szolgáltatásait, hogy a hallgatókért vívott egyre fokozódó versenyben megőrizze pozícióját. Az intézmény által kibocsátott diplomák munkaerő-piaci értéke nő, a végzett hallgatók elhelyezkedési mutatói jelentős szerephez jutnak a hallgatók intézményválasztási preferenciáiban. A munkaerő-piaci szereplők nem elégednek meg a jó elméleti szaktudással rendelkező munkavállalókkal, számos olyan egyéb kompetenciát, készséget várnak el a

frissdiplomásoktól, melyre a hagyományos oktatási rendszer nem készíti fel hallgatóit. E téren hiánypótló a felsőoktatási intézményekben működő *karrierirodák* tevékenysége. Szolgáltatásaikkal, életpálya-tanácsadó rendszerükkel és a munkaerő-piaci szereplőkkel kialakított kapcsolatrendszerük révén képesek segíteni hallgatóikat a végzést követő munkaerő-piaci érvényesülésben.

A hazai felsőoktatási intézményekben működő *karrierirodák* tevékenysége, struktúrája, intézményi beágyazottsága nagyon eltérő. Finanszírozásuk, szervezeten belüli elfogadottságuk, munkaerő- és

szakemberállományuk nagyon változatos képet mutat. *Alaptevékenységeik* között két fő célterület jelenik meg: egyrészt a hallgatók felkészítése a végzést követő munkaerő-piaci érvényesülésre, másrészt kapcsolatépítés és együttműködések kialakítása vállalati, munkaerő-piaci szereplőkkel. A hallgatói felkészítés számos programelemet tartalmaz, irodánként más-más fókuszokkal. A legjellemzőbben előforduló szolgáltatások között karrier- és életpálya-tanácsadás, álláskereső és önéletrajzírás támogatása szerepel. Legtöbb szervezet az egyéni tanácsadás mellett tréningekkel, kurzusokkal is segíti a hallgatók tudatos életpálya-tervezését. A munkaerő-piaci szereplőkkel való kapcsolatépítésnek számos válfaját találjuk az egyes irodákban: az alaptevékenységek között szerepel az állásajánlatok hallgatókhoz való eljuttatása, cégprezentációk és állásbörze szervezése. Több iroda koordinál szakmai gyakorlati programokat és részt vesz munkaerő-piaci kutatások készítésében is.

A *győri Széchenyi István Egyetem* és annak *Karrier Irodája* élen jár a hazai karrier szolgáltatások biztosításában. A gazdasági szereplőkkel ápolta kapcsolatrendszere, végzett diákjainak elhelyezkedési mutatói ma már megkérdőjelezhetetlenné teszik az intézményi karrierszolgáltatás biztosításának szükségességét, létjogosultságát.

Az iroda kialakításáról, a hallgatóknak nyújtott karrierszolgáltatásokról beszélgettem a két ötletgazdával és alapítóval: *Filep Bálinttal* és *Kovács Zsolttal*.

B. É.: A *Széchenyi István Egyetem* egyre fontosabb szereplőjévé válik a hazai felsőoktatási piacnak, köszönhetően a versenyszférával

forrás: belső felvétel

Belépés / Regisztráció Karrier Iroda

forrás: <http://karrier.szeportal.hu/> | [Bérlőknek](#) | [Öregdiákoknak](#) | [Vállalatoknak](#) | [PRACTING gyakorlat](#) | [Diplomás Pályakövető Rendszer](#)

ápolat kapcsolatrendszerének, végzett diákjai elhelyezkedési mutatóinak. A mérnökképzés mellett azonban számos egyéb területen is folytat képzéseket.

K. Zs.: A Széchenyi István Egyetem 2002. január 1-je óta működik jelenlegi formájában egyetemenként. Jelenleg 11-12 000 közötti hallgatói létszámmal, közel 700 dolgozóval kínál képzéseket műszaki, informatikai, gazdaságtudományi, jogi, társadalomtudományi, illetve művészeti képzési területen. A művészeti és a műszaki területhez kapcsolódóan zajlik pedagógusképzés is, illetve az intézményi profilba bekerült az egészségtudományi képzési terület az ápolás és betegellátás szak működtetésével. A széles képzési paletta mellett azonban az intézmény megmaradt alapvetően műszaki profilúnak, a hallgatók több mint 60%-a tanul ezen a képzési területen.

B. É.: Melyek azok a legfőbb értékek, célok, amelyek meghatározzák az intézményi működést, a hosszú távú intézményfejlesztési stratégiát?

F. B.: Az intézmény múltjából és szervezeti kultúrájából fakadó rugalmassága, a külső körülményekre való gyors reagálása kiváló

alapot teremt az innovációra, és egyúttal keretet és lehetőséget biztosít a munkaerőpiaci igényeknek és elvárásoknak való megfeleléshez. Az egyetem nagyon jó kapcsolatot ápol a gazdasági szereplőkkel, illetve országos viszonylatban is egyedülálló az együttműködése a helyi vezetéssel. Győr városával számos közös projekt, beruházás valósult meg ennek keretében.

B. É.: A várossal való együttműködés mellett példaértékű az Egyetem és az Audi, mint munkaerő-piaci szereplő kapcsolata. Milyen szinteken jelenik meg ez a gyakorlatban?

F. B.: Több kutatási projektet követően létrejött három Audi-tanszék az Egyetemen, amely német nyelvű tantárgyakat gondoz, és egy német nyelvű mesterképzést indít. Emellett megalapítottuk az Audi Intézetet, mely kutató- és fejlesztő központként koordinálja az egyetemen folyó K+F tevékenységeket. Az első megrendelésektől a kutató központ létrehozásáig egy hosszú tanulási folyamat vezetett: el kellett sajátítani egy más típusú kutatói munkakultúrát, fel kellett készíteni a szervezetet és a kutatókat, oktatókat a megbízók igényeinek való megfelelésre. Hatalmas eredménynek tekintjük, hogy mára

egy világszinten is csúcstechnológiával bíró vállalat fejlesztéséhez egyetemünk hozzájárulhat, ezzel kollégáink és hallgatóink folyamatosan tanulnak, fejlődnek.

B. É.: Az Audi-val való kapcsolat nagymértékben meghatározza az intézmény által biztosított képzések szakmai tartalmát, a gyakorlati ismeretek szerepének felértékelődését, melyben a Karrier Iroda is jelentős szerepet vállal. Honnan jött az Iroda alapításának ötlete, a szolgáltatások biztosításának szükségessége?

F. B.: Az Egyetem – korábbi Főiskola – képzési palettája a régió elvárt igényének megfelelően gyakorlatorientált, ezért hallgatóink viszonylag gyorsan és szakmájuknak megfelelően helyezkednek el. Az Iroda gondolata már korábban körvonalazódott az Egyetem vezetői körében. 2003-ban a szombathelyi karrieriroda vezetője, Márkus Attila meghívására részt vettünk egy, a régiós karrierirodák munkatársainak részvételével zajló tréningen, Kőszegen. Ezt követően dr. Czinege Imre rektor úr megbízására elkezdtek az Iroda és a szolgáltatások kialakítását. Kezdetben állásajánlatok közvetítése volt a fő profil, ezt bővítettük, fejlesztettük az évek alatt. 2005-ben Regionális Operatív Programos pályázati forrásból sikerült megerősíteni az iroda működését, tudtunk honlapot, adatbázist fejleszteni. Utána sorra következtek a TÁMOP projektek és az azokból finanszírozott szervezet- és szolgáltatásfejlesztések: öregdiák programok, szakmai gyakorlati rendszer. Jelenleg a Karrier Iroda egy 350 nm-es hallgatói térben, a hallgatói szolgáltató és információs központ szomszédságában áll a hallgatók rendelkezésére. Szolgáltatásait a nemzetközi és hazai tapasztalatok alapján az Egyetem szakprofiljának és a térség elvárásainak figyelembevételével alakítottuk ki.

B. É.: Hogyan változott, bővült a tevékenységi kör, mi alapján kerültek új elemek, szolgáltatások kialakításra?

K. Zs.: Az első lépés az állásajánlatok hirdetése volt: először papíron, egy erre a célra létesített hirdetőtáblán, majd egy hozzá kapcsolódó elektronikus felületen. Ma már ott tartunk, hogy a vállalat át küldi az ajánlatát,

Szolgáltatások vállalati partnereknek

- **Hallgatók közvetlen elérése – direkt mail**
 - Karrier adatbázison és egyetemi levelezőlistákon, illetve hallgatói információs rendszeren keresztül
- **Állás- és gyakorlati helyek hirdetése**
 - Honlapon, faliújságokon keresztül. Az érkező önéletrajzok elektronikus formában való gyűjtése, továbbítása
- **Cégbemutatók**
 - Szakmai és általános cégbemutatózó előadások megszervezése
- **Állásbörze megjelenés**
 - Megjelenési lehetőség az Iroda által szervezett kiállításon
- **A cég campusbeli marketing feladatainak ellátása**
 - Plakátok, szórólapok elhelyezése az egyetem területén
 - A Győri Egyetemért Közhasznú Egyesülettel és a Hallgatói Önkormányzattal közösen egyedi rendezvények és programsorozatok megszervezése
 - Hirdetési lehetőségek a hallgatói szervezetek közös portálján (pl. banner elhelyezés)

1. ábra. Szolgáltatások vállalati partnereknek

forrás: <http://karrier.szeportal.hu/>

forrás: belső felvétel

munkaerő-piaci igényét, és mi a folyamat végén prezentáljuk az igényeinek megfelelő jelentkezőket. Fontos mérföldkő volt a Tudatos karriertervezés című, választható tantárgy indítása, melynek keretén belül

HR-szakembereket hívunk előadni, és tartunk karriertanácsadást. Ezt egészítik ki kiscsoportos tréningfoglalkozásaink. Profilbővítést jelentett az intézményi diplomás pályakövető rendszer kidolgozása, elemzések készítése, illetve új célcsoportként jelentek meg az öregdiákok.

B. É.: *Hogyan épül fel a jelenlegi szervezeti struktúra, melyek a fő tevékenységi körök?*

K. Zs.: A hallgatói kezdeményezésre létrejött karrieriroda ma már a rektori hivatal szervezeti egysége. Az iroda kilenc munkatársa mellett két-három gyakornok segíti a mindennapi munkát. Az irodavezető mellett két szakértő, egy vállalati kapcsolatokért felelős munkatárs, egy öregdiák koordinátor, egy PR referens, egy pályázati adminisztrátor, egy diákmunka referens, továbbá egy rendezvényeket szervező és koordináló személy dolgozik. Két kolléga ezen kívül karrier- és életpálya-tanácsadással is foglalkozik. A gyakornokok elsősorban adminisztratív munkákat és egyéb, a mindennapi munkát segítő tevékenységet látnak el.

Az iroda alaptevékenységei közé tartozik az állás- és gyakorlati helyek folyamatos közvetítése az egyetem jelenlegi és egykori hallgatói felé, ezzel segítve a munkaerőpiacra való sikeres helytállásukat, egyetemi éveiket követően tanulmányaik hasznosítását. Ehhez kapcsolódóan a hallgatók

érdeklődésüknek megfelelően álláskeresési, kommunikációs és önismereti tréningek közül választhatnak, melyeket a tanácsadó kollégák kis csoportban (15 fő/tréning) havi rendszerességgel tartanak.

A hetente két alkalommal biztosított *karrier- és életpálya-tanácsadás* alkalmával tanácsadó kollégáink segítenek a hallgatóknak a tudatos karriertervezésben, az ehhez kapcsolódóan felmerülő kérdések megválaszolásában, továbbá egy megfelelően felépített szakmai önéletrajz megírásában.

A különböző *rendezvények* által célunk, hogy az intézmény hallgatói és a munkaerőpiac szereplői találkozhassanak, közvetlen kapcsolat alakulhasson ki közöttük, melynek köszönhetően megismerhetik a vállalati szereplők elvárásait, s így tanulmányaikat követően könnyebben tudnak érvényesülni a munka világában. Az Iroda félévente szervez állásbörzét, illetve azt megelőzően úgynevezett *felkészítő napot* az egyetemi főépület aulájában, továbbá toborzási napokat, céges szakmai előadásokat. Ezen kívül minden tanév elején, az elsősök beiratkozásakor svéd példa alapján kerül megrendezésre „*CV Week*” („Az Önéletrajz Hete”) nevű rendezvényünk, melynek keretében minden gólya a szakjának megfelelő céges szakértő által tartott előadást hallgat meg, továbbá megtudhatják, hogyan épül fel egy megfelelően összeállított szakmai önéletrajz.

Jelenleg több mint 900 cég szerepel az Iroda adatbázisában, s ez a kör a gyakornoki programoknak és rendezvényeknek köszönhetően évről évre bővül. A vállalatoknak az állásbörzén túl lehetőségük van toborzási napok, szakmai előadások megtartására az egyetemen, melyek teljes körű lebonyolítását mi végezzük. Ezen kívül igény esetén gyárlátogatások megszervezésében is szerepet vállalunk.

Közreműködünk a Széchenyi István Egyetemen működő „*Practing*” *gyakorlat-orientált program* keretében meghirdetett gyakorlati helyek közvetítésében, továbbá tanácsadás nyújtásával támogatjuk a gyakorlati hely kiválasztása, illetve megpályázása előtt álló hallgatókat. A Practing program elsősorban a mérnökhallgatókat célozza meg, azonban ma már kiterjed gazdász hallgatóknak szóló ajánlatok meghirdetésére is. Részt veszünk a Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar szakjain *kötelező szakmai gyakorlat szervezésében*, ami kiterjed az érintett

A szervezet küldetése

Az iroda az egyetemmel és a Hallgatói Önkormányzattal közösen feladatának tekinti a hallgatók problémáinak megoldását, valamint azokban való segítséget. Az oktatás mellett a hallgatókkal való törődés, ami a tömegképzésben egyre nehezebben megvalósítható, sokszor segítheti át a hallgatókat a nehéz helyzeteken, valamint adhat tanácsot és megoldási javaslatokat a diploma megszerzésére, az életpálya tervezésére és a célok elérésére.

Statisztika

(2012. szeptember 9-i állapot)

Felhasználók:	23251
Céges kapcsolatok:	973
Practing gyakorlat:	5
Gyakorlati hely ajánlatok:	34
Állásajánlatok:	198

2. ábra. A szervezet küldetése

forrás: <http://karrier.szeportal.hu/>

hallgatóknak szóló információnyújtásra, megfelelő gyakorlati helyek felkutatására és kiközvetítésére, továbbá adminisztrációs tevékenységre is. Ez éves szinten körülbelül 350 hallgatót érint.

Munkatársaink különböző rendezvényeken (Educatio kiállítás, Nyitott Kapuk), fórumokon, valamint magukban a középiskolákban népszerűsítik az egyetemet és szakjait a továbbtanulás előtt álló középiskolások körében. Az öregdiák tevékenységünk részeként pedig öregdiák találkozókat szervezünk, negyedévente magazin (Széchenyi Alumni Magazin) formájában, havonta hírlevél segítségével e-mailen keresztül tájékoztatjuk volt diákjainkat az egyetem életéről, eseményeiről és rendezvényeiről. Emellett módszertanilag egységes diplomás pályakövetési rendszert is működtetünk.

B.É.: *A végzett hallgatók elhelyezkedésének vizsgálata mellett több kutatást is koordináltak a munkaerő-piaci szereplők elvárásainak, preferenciáinak megismerése érdekében. Legutóbb 2011-ben végeztek kompetenciamérést az észak-dunántúli gazdasági szereplők körében a frissdiplomásokkal szemben támasztott elvárásokról. Milyen eredménnyel zárult a kutatás?*

F. B.: Kutatásunkban meghatározó volt, hogy nemcsak a szakmai jellegű kompetenciák felmérésére szorítottunk, hanem igyekeztünk feltérképezni a munkavégzéshez kapcsolódó egyéb ismereteket, készségeket, tudásokat is. A felmérés eredménye

Szolgáltatások hallgatóknak

- állás- és gyakorlati helyek közvetítése

Rendezvények

- szakmai napok
- állásbörzék
- tréningek (Álláskeresési tréning, Önismereti tréning, Kommunikációs tréning)
- konferenciák
- gyárlátogatások

Tanácsadások

- karrier- és életpálya-tervezési tanácsadás, tanulmányi tanácsadás, jogi tanácsadás

Oktatás

- Tudatos karriertervezés, munkaerő-piaci ismeretek
- Fiatalok és a munkaerőpiac

3. ábra. Szolgáltatások hallgatóknak

forrás: <http://karrier.szeportal.hu/>

azt támasztotta alá, hogy ma már nem elég a hallgatóinkat megfelelő elméleti szaktudással felvérteznünk. Rohamos gyorsasággal változik a munkaerőpiac, új ismeretek, új kompetenciák szükségesek. A szakmai ismeretek mellett felértékelődtek a munkavégzéshez kapcsolódó egyéni és társas kompetenciák, a tájékozottság, általános műveltség, melyre további tudások építhetők. Fontos feladatunknak tekintjük, hogy az egyetem és a munkaerő-piaci szereplők közötti együttműködést tovább erősítsük, hogy a partnereink által megfogalmazott igények és elvárások beépítésre kerüljenek az intézményi szolgáltatásokba, képzési tartalmakba.

B.É.: *Az évek alatt kialakított számos szolgáltatás közül melyik tekinthető sikertörténetnek, amire igazán büszkék vagytok?*

K. Zs.: A számos kiadvány közül az „Iránytű” kiadványunk az, amit nagyon szeretnek a hallgatóink. Ez egy kicsi kézikönyv, melyet egész évben határidőnaplóként tud használni a hallgató és minden fontos, egyetemhez kapcsolódó információt megtalál benne: szervezeti egységeket az elérhetőségekkel és tevékenységi köreikkel, kulturális és sportolási lehetőségeket, egyetemi és várostérképet. A Columbia Egyetem alumni honlapját látva döntöttünk úgy, hogy a kiadvány egyes oldalainak margójára az egyetemmel kapcsolatos érdekességeket gyűjtünk és jelenítünk meg. Szeretnénk, ha a nálunk tanuló hallgatók büszkék lennének az intézményükre, ehhez pedig elengedhetetlen, hogy megmutassuk az eddig elért eredményeinket. Ez egy fiatal egyetemnek nagy kihívás és fontos feladat. A szolgáltatások komplex, egymásra épülő rendszere az,

forrás: belső felvétel

forrás: belső felvétel

amelyre büszkék vagyunk, bár ezek mindig új kihívást és feladatot is támasztanak.

B.É.: *Mit tekintetek a jelenlegi legnagyobb kihívásnak?*

K. Zs.: Alkalmazkodnunk kell a célcsoportunk változó szokásaihoz, eszközhasználatához. Ez az jelenti, hogy reagálnunk kell a web2-es világ megjelenésére: a meglévő SZE portálos rendszerünket szeretnénk közösségi oldallá alakítani. Ebben látom most a legnagyobb feladatot, hogy ezt elérjük, és úgy működjön, ahogy azt megálmodtuk. A másik terület az okostelefonok térnyeréséhez kapcsolódik. Több intézmény, például a Pécsi Tudományegyetem is fejlesztett okostelefonon futó alkalmazást, ezt szeretnénk mi is megvalósítani, egy helyen elérhetővé tenni az egyetemi szolgáltatásokat.

B.É.: *Mi inspirálta a fejlesztést, a folyamatos szolgáltatásbővítést?*

F. B.: A hallgatók pozitív visszajelzései és ezzel párhuzamosan a folyamatos igények, elvárások kielégítése jelentette a legnagyobb inspirációt. Azóta már tudjuk, ennek a folyamatnak nem lehet vége, mindig vannak módszerek vagy tevékenységek, amelyekkel könnyebbé és színesebbé tehetjük hallgatóink, öregdiákjaink életét. Nagymérföldkő volt az első ROP-os pályázat, mely egy komoly pénzügyi erőforrást biztosított az addig összegyűlt ötletek megvalósításához. Ezt követték a további pályázati lehetőségek, melyek jól keretezték az időközben született új ötletek, fejlesztések gyakorlatba ültetését.

B.É.: *A hazai felsőoktatási gyakorlatban meglehetősen ritka, hogy egy egyetemi szervezeti egység tudatos szervezet- és szolgáltatásfejlesztésben gondolkodjon, arra időt és erőforrást áldozzon. Milyen eredménnyel zajlott ez nálatok?*

F. B.: Tudatosan törekszünk a folyamatos fejlődésre, de a külső szakértők bevonásával zajló fejlesztés katalizátorként hat a folyamatokra. Új ötleteket, nézőpontokat ad, emellett strukturáltan zajlik, keretek, határidők betartását követeli. Hozzáteszem, hogy nagy előnyt jelent az egyetemi vezetés támogatása, a lehetőségek biztosítása, melyekkel élni tudtunk, és elértük, hogy ma már a karrieriroda szolgáltatásai elengedhetetlenek az egyetem számára.

Az egész életutat felölelő minőségi tanácsadási rendszerek folyamatos fejlesztése az EU hosszú távú szakpolitikai tervei között

szerepel. A győri Széchenyi István Egyetem Karrier Irodája által nyújtott tanácsadási szolgáltatások tartalmilag és módszertanilag is illeszkednek az Európai Unió lifelong guidance (LLG) irányelveihez. Az életpálya-tanácsadás témakörében érintett

hazai szakemberek számára a későbbiekben is érdekes és hasznos lehet a hallgatói karrier-szolgáltatások aktuális fejletéseinek folyamatos nyomon követése, amelyekről az egyes intézmények weboldalain, illetve a különféle rendezvényeken kaphatnak tájékoztatást.

Kovács Zsolt

Munkahelyek

2012. augusztus Széchenyi István Egyetem, Gazdasági Elemzések Tanszék, egyetemi adjunktus

2008–2012 Széchenyi István Egyetem, Rektori Hivatal ügyvivő-szakértő

Tanulmányok

2005–2012 Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, doktorandusz hallgató

2002–2005 Széchenyi István Egyetem, Győr, Gazdálkodási kiegészítő egyetemi szak, Komparatív gazdaságpolitika szakirány, Kiváló minősítés

1999–2002 Gazdálkodási szak, kultúrgazdász és pénzügy szakirány, Kiváló minősítés

Ifjúsági szakmai tevékenység:

2006–2008 Egyetemi Hallgatói Önkormányzat elnöke

2005–2006 Karrier és PR Iroda vezetője

2003. december SZE Karrier és PR Iroda alapító tag

2002–2006 Széchenyi István Egyetem Jog- és Gazdaságtudományi Kar, kari HÖK elnök

dr. Filep Bálint

Munkahelyek:

2008. szeptember Széchenyi István Egyetem, Regionális és Közpolitikai Tanszék, egyetemi tanársegéd, majd egyetemi adjunktus

2005. szeptember Széchenyi István Egyetem Rektori Hivatal ügyvivő szakértő

Felsőfokú és doktori tanulmányok:

Széchenyi István Egyetem, Győr

2009. június 16. SZE MTDI doktori védés

2005–2008 SZE MTDI PhD tanulmányok

2000–2005 Széchenyi István Egyetem Nemzetközi kapcsolatok szak

2002–2004 Széchenyi István Egyetem Gazdálkodási kiegészítő egyetemi szak, komparatív gazdaságpolitika szakirány

1999–2002 Széchenyi István Egyetem Gazdálkodási szak, pénzügy szakirány

Ifjúsági szakmai tevékenység:

2005. január–2010 Győri Egyetemért Közhasznú Egyesület elnök

2005. január–2008. december HÖK elnökségi tag

2002. május–2005. május Széchenyi István Egyetem Hallgatói Önkormányzat (SZE) elnök

2003. december SZE Karrier és PR iroda alapító tag

2003. december–2005. január HÖK Választmányi képviselő

2003. december–2005. január HÖK Észak-Nyugat Magyarország Regionális Szövetség Elnök

Higher education institutions had to face significant challenges in the last decade. The ascending withdrawal of financial sources encouraged the institutions to find new ways to increase their income and to build partnerships with operators. The decreasing number of admissible students generated stronger competition and made the standard of services and the expediency of degrees a much more important issue. Student career services play an important role in networking and communication. Since they have a direct connection to students and graduates, they can transmit the expectations and needs of operators and the specific demands of the labour market to the target group. Besides, the direct connection allows them to work out and carry through training and improvement programs in line with the arising expectations of the market, as it was done by the Student Career Service of the Széchenyi István University of Győr.

A szerző

Buzgó Éva

karrier-tanácsadó

Ifjúsági Koordinációs és
Szolgáltató Egyesület
felsőoktatási programkoordinátor

IRODALOMJEGYZÉK

- András M., Csekei L., Filep B., Kiss I., Kunos M., Lisznyai S., Punczman M. (2008): *A pályaeorientáció/karrier-tanácsadás rendszere, helyzete a magyar felsőoktatásban – lehetséges partnerek egy nemzeti lifelong guidance hálózatban*. 2012. 08. 09-ei megtekintés, Foglalkoztatási és Szociális Hivatal, http://www.afsz.hu/resource.aspx?ResourceID=afsz_tamop_karrierirodak
- András M., Majó Z. (2009): *Karrierszolgáltatások és diplomás pályakövetés*. In: *Diplomás Pályakövetés, kézikönyv*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest.
- Barsi B., Nárai M., Tamándl L. (2011, szerk.): *Kompetencia felmérés az észak-dunántúli munkáltatók körében*. Széchenyi István Egyetem, Győr.
- Biró K., Maynard, R. (2008): *A felsőoktatási intézmények bázisán működő karrierszolgáltatási rendszerek feltérképezése és elemzése az Egyesült Királyságban és Magyarországon*. 2012. 08. 09-ei megtekintés, Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ, http://www.bdf.hu/szki/ki/Kiadvnyok/karrierirodak_kutatas.pdf
- Filep B., Kovács Zs., Tamándl L. (2009): *Munkaerő-piaci felmérés a Széchenyi István Egyetem gazdasági partnerei körében 2009*. Széchenyi István Egyetem Karrier és Öregdiák Iroda, Győr.
- Győri Széchenyi István Egyetem Karrier Iroda Honlap. 2012. 08. 12-ei megtekintés, Széchenyi István Egyetem, <http://www.karrier.szeportal.hu>
- Interjú Filep Bálinttal és Kovács Zsolttal (2012. 08. 17)

Pont Ott Parti a Margitszigeten

A *felvételi ponthatárok kihirdetéséhez* kapcsolódó rendezvény július 24-én került megrendezésre a Margitszigeti Atlétikai Centrumban. Mint minden évben, idén is a felvételi és a felsőoktatás állt a középpontban a ponthúzás napján. Ajándékokkal, szórólappal, helyszínre vonult egyetemi pavilonokkal és változatos programokkal igyekeztek a szervezők és a meghívott partnerek elterelni a frissen érettségizettek figyelmét az esti nyolc óráig tartó feszült várakozás során.

Az egyik népszerű programot a *Felvi Te-rasz* névre hallgató helyszín kínálta, ahol több tematikus interaktív beszélgetést szerveztek a felvételizőket érintő fontosabb kérdések kapcsán (ösztöndíjak-támogatások, külföldi lehetőségek, nyelvvizsga,

stresszkezelés, karrierépítés, önkéntesség). A Hivatalt meghívott vendégként *Katona Miklós*, a TÁMOP 2.2.2 - 12 Projekt-végrehajtási Osztály megbízott osztályvezetője képviselte az „Építsd a karriered!” fantázianévű interaktív beszélgetésen. A jó szakmai

gyakorlat fontossága, a magabiztos nyelvtudás, a széleskörű szakmai ismeretek, a különféle életpályák és karriertípusok is mind-mind a kerekasztal témáját alkották.

forrás: <http://www.felvi.hu/pop2012>

Nemzetközi körkép

Garay Magdolna: A német életpálya-tanácsadó rendszer jelene I. rész

A német életpálya-tanácsadó rendszer komoly és hosszú múltra tekint vissza. A jelen idők elvárásaihoz igazodó, szakszerű felépítése nemzetközi viszonylatban is példaértékű, amelynek megismeréséből hazai fejlesztéseinkhez mi is sokat tanulhatunk. A cikk első

részében rövid áttekintést kapunk a német iskolarendszer felépítéséről, valamint az oktatás és a foglalkoztatás területein megtalálható életpálya-tanácsadási szolgáltatokról.

Pár szó a német oktatási rendszeréről

A német oktatási rendszer felépítése sok szempontból eltér a magyarországi modelltől, s mivel a pályatanácsadás folyamata szervesen kapcsolódik a különféle iskola-típusokhoz és oktatási módokhoz, ezért ennek rövid áttekintése segítséget nyújthat a német életpálya-tanácsadási szolgáltatások rendszerének jobb megértéséhez.

Bár a Német Szövetségi Köztársaság 16 tartománya az oktatás területén is jelentős autonómiával bír, és így erős helyi sajátosságokat mutat, mégis elmondhatjuk, hogy az alább bemutatott közoktatási rendszer nagyjából egységes módon mindenhol érvényes (1. ábra). E szerint az oktatási rendszer az alábbi három fő szintből áll: alapfokú képzési szint (*Primarbereich*), középfok (*Sekundarbereich I és II*),

és a felsőoktatási képzési szakasz (*Tertiärer Bereich*).

A német kötelező oktatást az általános iskola (*Grundschule*) és a középiskola alsó tagozata (*Sekundarbereich I*) alkotja. Az általános iskola 6 éves korban kezdődik, és 4 osztályt ölel fel, a középiskola alsó tagozata ennek folytatásaként 10 éves kortól kezdődik, és iskolatípustól függően 5-6 éven át, vagyis 15-16 éves korig tart.

Az 5. osztálytól a középiskola alsó tagozatán háromféle iskolatípusban folytathatják tovább tanulmányaikat a diákok:

Hauptschule: alapvető általános oktatást biztosít a tanulónak ötödik osztálytól a kilencedik osztályig. Mivel ez a típusú képzés nyújtja a legrosszabb életesélyeket, ezért látogatottsága fokozatosan csökken.

Realschule: szélesebb körű oktatást biztosít a tanulónak, mint a Hauptschule, és általában az ötödik évtől a tizedik évig tart.

Gymnasium: magasabb fokú középiskolai oktatást biztosít a tanulók számára, általában az ötödik évtől a tizenharmadik évig terjedő időszakot foglalja magában. A tizenharmadik év végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek (*Abitur*), amely egyetemi jelentkezésre jogosít.

A 70-es évek óta ezen kívül még léteznek az úgynevezett *Gesamtschule*-k, amelyek integrálják a három előbbi középiskola pedagógiai és szervezeti tartalmát, és a 10. élettévtől 19 éves korig tartanak. Az érettségi vizsga ugyanazokkal a feltételekkel szereshető meg itt is, mint más hagyományos középiskolában.

Az általános műveltséget adó és szakmai iskolákkal párhuzamosan a sajátos nevelési igényű, valamint fogyatékos személyek számára különféle gyógypedagógiai iskolákban (*Sonderschule*) biztosítják a speciális igényekhez illeszkedő oktatási rendszert.

forrás: belső felvétel

Németország

Hivatalos adatok¹

Hivatalos név: Német Szövetségi Köztársaság (Bundesrepublik Deutschland)

Államforma: parlamentáris szövetségi köztársaság

Főváros: Berlin

Terület: 357 023 km²

Népesség: 81,8 millió (2011)

Ebből migráns népesség: 7,4 millió (2011)

Korosztályi összetétel (2010)²:

20 év alatt: 15,21 %

20–65 év: 49,68 %

65 év felett: 16,87 %

Keresőképeselek száma: 41,146 millió (2011)

Munkanélküliségi ráta: 7,1 % (2011)

Fiatalkori munkanélküliségi ráta (25 év alatt): 5,9 % (2011)

¹ https://www.destatis.de/DE/Publikationen/StatistischeWochenBerichte/WochenBerichte_Bevölkerung.pdf?__blob=publicationFile

² http://www.sozialpolitik-aktuell.de/tl_files/sozialpolitik-aktuell/_Politikfelder/Alter-Rente/Datensammlung/PDF-Dateien/abbVIII1.pdf

A középiskola felső tagozata (*Sekundarbereich II*) Németországban nem kötelező. A középiskola felső tagozatán továbbtanuló diákok számára alapvetően kétféle út áll rendelkezésre: vagy folytatják a már megkezdett gimnáziumi tanulmányaikat (11–13. évfolyam), vagy pedig a szakképzési rendszerben haladnak tovább.

A szakképzési rendszer is két alapvetően különböző képzési módot kínál: a diákok vagy a *duális típusú szakképzési rendszer (Duales System)* részeként, vagy pedig *tisztán iskolai formában, nappali tagozaton zajló szakiskolai keretek* között tanulnak tovább. Ez utóbbinak három különböző fajtája van, a bemeneti követelményektől, valamint a továbbtanulási lehetőségektől függően:

Berufsfachschule: nappali tagozatos szakmunkásképző iskola. A Hauptschule bizonyítványa is elegendő bemeneti feltételként.

Fachoberschule: szakközépiskola, reáliskolai végzettség szükséges hozzá. Munkajogi szempontból felsőfokú, oktatási szempontból középfokú diplomát ad. Ez utóbbi két iskolatípus bizonyítványa a szakfőiskolákön való továbbtanulásra jogosít fel.

Fachgymnasium: három éves szakgimnázium, a gimnáziumnál magasabb szakképzést biztosító, technikai képesítést nyújtó szakiskola. Az itt szerzett bizonyítvány felsőfokú tanulmányok megkezdésére jogosít.

A német szakképzés legfontosabb alappillére a *duális* képzési rendszer alkotja, melynek keretén belül az elméleti oktatás heti 1-2 napos időkeretben a szakiskolákban történik, a gyakorlati képzés pedig üzemekben, vállalatoknál valósul meg a hét többi napján. A szakképzésben tanuló diákok 90%-a választja ezt a fajta képzést, míg a tisztán iskolai oktatású szakiskolai keretek között a diákoknak csak 10%-a tanul. A duális képzési rendszerben az üzemi képzés egységesen a Szövetségi Köztársaság, az iskolai képzés pedig a tartományok hatáskörébe tartozik.

Németországban a *felsőoktatási intézmények* közül néhány magán, illetve egyházi főiskola, valamint a katonai és a szövetségi államigazgatási főiskola kivételével valamennyi felsőoktatási intézmény a tartományok felügyelete alá tartozik. A többségében autonóm intézmények élén önálló, választott rektor vagy elnök áll. A hallgatói

önkormányzatok erősek, a legtöbb tartományban maguk dönthetnek egyes kérdésekben. A felsőoktatási intézmények között egyetemeket (*Universitäten*) és tudományegyetemeket (*Gesamthochschulen*), valamint főiskolákat (*Hochschule*) és az egyetemi szintű oktatást biztosító, elsősorban mérnöki, közgazdasági, mezőgazdasági, üzleti területen képző szakfőiskolákat (*Fachhochschule*) találunk. A tudományegyetemek szélesebb körű ismereteket nyújtanak, egy intézményen belül kínálják mindazt, amit az egyetemeken, szakfőiskolákön, zene és művészeti főiskolákön külön-külön tanítanak.

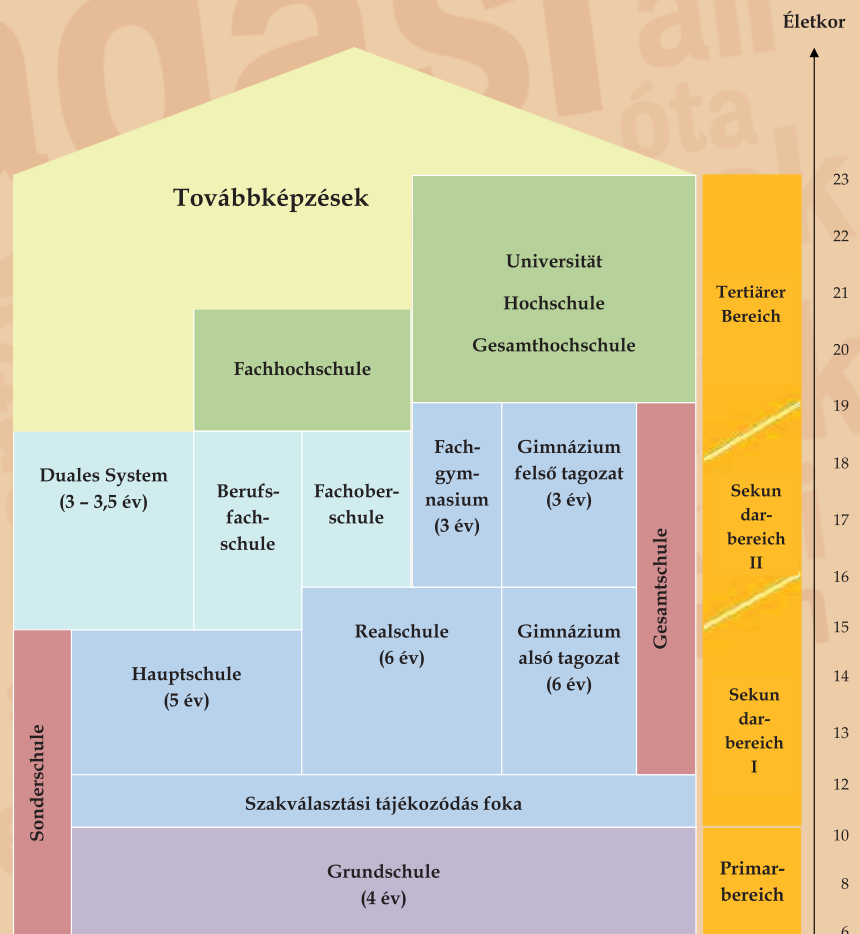
A *Kultuszministerkonferenz (Kultuszministerkonferenz, KMK)* felelős a tartományok oktatáspolitikájának alapvető szintű összehangolásáért, illetve a különféle iskolai évfolyamok és képzések tartományok közötti átjárhatóságáért és összehasonlíthatóságáért is felel.

A német életpálya-tanácsadási rendszer felépítése

Tanácsadás az oktatási rendszerben

A Német Szövetségi Köztársaság mind a 16 tartományának törvény szerinti kötelessége a közoktatásban részt vevő intézményekben az iskolaválasztási (*Schulberatung*) és a teljes iskolai pályafutást segítő tanácsadás (*Schullaufbahnberatung*) biztosítása.

A különféle iskolatípusoknak megfelelően a szolgáltatások tartalma is változik. Az iskolaválasztási tanácsadás mellett a tanulási nehézségekkel küzdők támogatását, a szakmai orientációt elősegítő szolgáltatásokat, valamint pszichológiai tanácsadási formát is találunk. A feladatkört pályaeorientációs tanárok, szociális munkások, iskolapszichológusok és a munkaügyi központok kirendelt pályatanácsadói látják el.

1. ábra. A német oktatási rendszer felépítése

forrás: saját szerkesztés

forrás: belső felvétel

A megfelelő iskolaválasztásnak különösen nagy szerepe van az általános alapfokú oktatást (*Grundschule*) követő átmenetben. A német iskolarendszer egyik kritikus pontja éppen ez a korai szelekció, hiszen a diákoknak körülbelül 10 évesen kell meghozniuk ezt a későbbi életpályájukra jelentős következménnyel bíró döntést. A középiskola alsó tagozata (*Sekundarbereich I*) után szintén egy komoly döntési helyzet előtt állnak a diákok. A német életpálya-tanácsadó rendszer kiemelt figyelmet fordít az átmeneti élethelyzetekhez köthető jelentős személyes pályadöntések esetében a szükséges speciális támogatások nyújtására.

Az *iskolapszichológusi hálózat*, mely mind a 16 tartományban fellelhető, nemcsak a diákok, hanem a szülők és a pedagógusok, oktatók támogatására is hivatott. Fő profiljában, az iskolaválasztás mellett, a pszichológiai segítség, a tanulási és beilleszkedési problémákkal küzdő diákok támogatása áll.

A *tanórák keretein belül* is működnek osztályok, valamint tanulócsoportok számára pályaeorientációs foglalkozások. Egyes tartományokban az úgynevezett *Arbeitslehre* tantárgy speciálisan a pályaeorientáció és a munka világának jobb megismerését célozza meg, ugyanakkor más tantárgyakba ékelve is találunk pályaválasztási tanácsadást az órarendbe illesztve: például társadalom-, jog- vagy gazdaságismereti órákon. Iskolai oktatáson kívüli programokat is szerveznek, mint például a továbbtanulási intézmények nyílt napjai, iskolabörzék, pályaválasztási kiállítások és üzemlátogatások. Ezen kívül egyéni tanácsadásra is nyílik lehetőség az iskolában alkalmazott *pálya- és tanulmányi tanácsadó tanárok*, illetve *szociális munkások* által.

A diákok pályaeorientációját ezen kívül egy személyes portfólió is segíti, az úgynevezett

*Berufswahlpass*¹. E broszúra a *Szövetségi Oktatási és Kutatási Minisztérium (Bundesministerium für Bildung und Forschung, BMBF)* egyik programjának keretén belül került kidolgozásra 2005-ben, s azóta szinte a teljes Szövetségi Köztársaságban használatossá vált. A *Berufswahlpass* portfólió a diákok felelősségvállalását, kezdeményező-készségét fejlesztő, pályaeorientációs folyamatban gyűjtött benyomások, ismeretek, készségek és kompetenciák összegzésére szolgáló eszköz. Ennek közös kitöltését a diákokkal – iskolatípustól függően – a 7. vagy a 8. osztályban kezdik meg a pedagógusok és más segítő szakemberek. Ettől kezdve három éven át folyamatosan vezérfonalként szolgál az iskolai pályaeorientációs munkához. Az általános ön- és pályaeismereti képzésen túl alapvetően a *Sekundarbereich II*-be való átmenet döntését hivatott megkönnyíteni.

Ennek kiegészítőjeként kerül egyre szélesebb körben alkalmazásra az úgynevezett *Profilpass*, amelynek felnőtteknek² és fiataloknak szóló³, valamint internetes változata⁴ is megtalálható. Ez a portfólió felépítésű kiadvány a személyes kompetenciák rögzítésére szolgál, melynek segítségével a diákok élettörténeti adataikból kiindulva készíthetik el saját kompetencialeltárukat, megállapíthatják saját erősségeiket, érdeklődési területeiket és ezek után kitűzhetik jövőbeni céljaikat.

A pályaeorientáció, illetve pályaeorientáció nem csak az oktatási intézmények feladatkörébe tartozik, hanem a vonatkozó előírások a *Szövetségi Munkaügyi Ügynökség (Bundesagentur für Arbeit, BA)*, a továbbiakban SZMÜ⁵ hatáskörébe is utalják. A pályaeorientációs jogi feltételeit a *Szociális Törvénykönyv (Sozialgesetzbuch, SGB)* III. kötet 29-33. paragrafusai rögzítik⁶.

Az SZMÜ gondozásában mind a 176 helyi munkaügyi központban megtalálható az úgynevezett *Foglalkozási Információs Tanácsadó (Berufsinformationszentrum, BIZ)*⁷,

1 <http://www.berufswahlpass.de>

2 <http://www.profilpass.de>

3 <http://www.du-kannst-mehr.net> és

<http://www.profilpass-fuer-junge-menschen.de>

4 <https://www.eprofilpass.de>

5 <http://www.arbeitsagentur.de/>

6 <http://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/sgbiii/1.html>

7 http://www.arbeitsagentur.de/nn_25424/zentraler-Content/A01-Allgemein-Info/A012-SIE-Betrieb/Allgemein/Berufsinformation-sentren-BIZ.html

amelyek meglátogatásra a tanrend keretein belül sor kerül. E tanácsadó központok szakma-mappákkal, foglalkozásokat bemutató filmekkel, internetes keresőlehetőséggel és külföldi tanulmányokkal kapcsolatos információkkal, valamint egyéni tanácsadási kínálatattal is várják a diákokat. (Ennek mintájára alakult meg Magyarországon a FIT, Foglalkozási Információs Tanácsadó.)

A munkaügyi központokban egyéni tanácsadásra is nyílik lehetőség, ahol a munkatanácsadók mellett pszichológusok és egészségügyi dolgozók is segítik a speciális szükségletekkel jelentkező tanácskérőket. Az SZMÜ ezen kívül számos internetes portál és kiadvány szerkesztésével gazdagítja tanácsadói és információ-szolgáltatói kínálatát. (Lásd később bővebben.)

forrás: belső felvétel

Ugyanakkor a munkaügyi központok szakemberei nem csak a hivatalokon belül tevékenykednek, hanem meghatározott fogadóórai kerettel helyben, az iskolákban is tartanak egyéni, illetve csoportos pályaeorientációs tanácsadást. Ennek kiemelt szükségességét a német oktatási rendszer speciális szakképzési rendszere indokolja. A duális rendszerben képződő diákok számára ugyanis a megfelelő üzemi gyakornoki helyek megtalálása – a *Sekundarbereich II*-be való átmenet részeként, vagyis 15-16 évesen – döntő jelentőségű a későbbi szakmai pályafutásukra nézve. A munkaügyi szakemberek a csoportos tanácsadás mellett konkrét képző- és gyakornoki helyek közvetítésével is támogatják a diákokat. Ez a közvetítő szolgáltatás a helyi üzemek és vállalatok számára is előnyt jelent. Az oktatási intézmények és a munkaerő-piaci résztvevők (üzemek, gyárak, vállalatok, kamarák stb.) hatékony együttműködését segítik elő ezáltal, amelynek következményeként a személyes érdeklődési körök, és kompetenciák

forrás: belső felvétel

találkozhatnak a munkaerőpiac aktuális gazdasági igényeivel.

Ezt az együttműködést erősíti az úgynevezett *Arbeitskreise Schule – Wirtschaft* (Iskola-gazdaság Munkacsoport) intézménye is, amely már 1965-ben létrejött Németországban. Jelenleg 15 tartományi munkacsoport tömörül a szövetségi szervezetbe (*Bundesarbeitsgemeinschaft Schulewirtschaft – BUAG*)⁸. Helyi szinten a kamarák, a szakszervezetek és az iskolák szakembereinek vezetésével és együttműködésével az iskola és a munka világa közötti zökkenőmentes átmenet elősegítése, valamint a munkaerő-piaci igények és a képzési fejlesztések összehangolása a fő munkaterületük.

A *felsőoktatás intézményeire* vonatkozó tartományi előírások többségében kötelezővé teszik az egyetemek, illetve főiskolák számára, hogy gondoskodjanak diákjaik megfelelő informálásáról és a tanácsadásról. A jelenlegi 389 német felsőoktatási intézmény túlnyomó többségében találunk képzési tanácsadási szolgáltatásokat, s emellett legtöbb helyen pályaaorientációs, pszichológiai-pedagógiai, valamint munkavállalási és karrier-tanácsadási szolgáltatások is elérhetőek. A *helyi diák szervezetek* többsége inkább a szociális ügyek kapcsán nyújt tanácsadói szolgáltatást, de gyakran találunk emellett életpálya-tanácsadási lehetőségeket is. A német felsőoktatási hallgatók számára a törvényi szabályzások olykor kötelezően is előírják a tanulmányi tanácsadáson való részvételt. Gyakori halasztások és rendszeretlen szakváltóztatási kérelmek esetében

kötelezhetik a hallgatókat, hogy vegyenek részt egyéni tanácsadási folyamatban, melynek során újraértékelhetik továbbtanulási és előmeneteli terveiket. Ennek során a német felsőoktatási diáktanácsadás rendszere számon tartja a hallgatók iskolai pályafutását, és ezzel a *pályakövetés feladat körének* egy részét is megvalósítja.

Tanácsadás a foglalkoztatás területein

A helyi munkaügyi központokban számos munkaerő-piaci humánszolgáltatást találunk az életpálya különféle területein tanácsot kérő ügyfelek aktuális problémáihoz illeszkedően, ám a középpontban alapvetően mégis a munkanélküliek megsegítése áll.

2005 óta Németországban a *munkanélküli- és a szociális segély* törvényi szabályozása megváltozott. A korábbi munkaviszonyok átlagkeresetétől és a munkában eltöltött évek számától függő *munkanélküli járadék* (*Arbeitslosengeld I*) folyósítása továbbra is a munkaügyi központokban valósul meg, s az arra való jogosultság megállapítása is ott történik. Ugyanakkor 2005 óta a munkaügyi központok az addig nyújtott szolgáltatásaik mellett átvették a szociális, ifjúsági, lakhatási és hiteltörlesztési területekkel foglalkozó hivataloktól a munkaerő-piaci relevanciával bíró tanácsadási feladatokat. Így azok számára, akik a munkanélküli járadékra nem jogosultak, rendelkezésre áll a *munkanélküli segély* (*Arbeitslosengeld II*), amely 2005 óta a korábbi különálló szociális segélyeket is magába foglalja. E segélyalap törvényi szabályozása a *Szociális*

Törvénykönyv (*Sozialgesetzbuch, SGB*) II kötetében lelhető fel⁹. A keresőképes munkanélküliek számára ez a segély az angolszász elnevezésű *Jobcenter*¹⁰ intézményeiben kerül kifizetésre, ahol a segélyhez kapcsolt és a segélyezettek számára kötelező részvételű tanácsadások is zajlanak. Ezek a helyi hatóságok a Szövetségi Munkaügyi Ügynökség és az önkormányzatok közös finanszírozásában tevékenykednek.

A tanácsadási folyamat során az állás-keresők regisztrációja után egy széleskörű erősség-gyengeség-analízisre kerül sor. Ennek során mind a kompetenciák, mind a képességek, illetve az ügyfél különféle munkakörökhöz való alapvető illeszkedése is felmérésre kerül. Ez a személyes profil képezi az alapját annak a szerződésnek, amit az állás-kereső és a központ tanácsadója köt meg. Ez akciótervként szolgál, és kijelöli a további konkrét tennivalókat, a személyes felelősség határait is. A munkanélküli segély csak abban az esetben kerül kifizetésre, amennyiben az állás-kereső a tanácsadási folyamatba aktívan bekapcsolódott, és annak eredményeihez, valamint a közös akcióterv lépéseihez tartja magát. Amennyiben az állás-keresőnek a munkába való visszailleszkedéshez szüksége van át-, vagy továbbképzésre, úgy a Jobcenter munkatársai képzési utalvány formájában támogatást nyújtanak, ám konkrét kurzusokat, illetve képző-helyeket nem ajánlhatnak föl.

A munkaügyi központok szakemberei nem csak az állás-keresőknek, hanem a munkáltatók, a különféle vállalkozások, vállalatok és beruházások számára is nyújtanak tanácsadói szolgáltatásokat.

Az SZMÜ gondozásában megvalósuló tanácsadási szolgáltatásokon kívül a keresőképes felnőtt lakosság számára még számos más helyen is nyújtanak tanácsadási lehetőségeket. A *népfőiskolák* intézményeinek többségében, a *szakszervezetek* és egyéb iparági társulások szervezésében, illetve a *kereskedelmi és iparkamarák*, valamint a kézműves kamarák kínálatában is találunk különféle tanácsadási szolgáltatásokat. Ezen kívül természetesen profitorientált *privát szolgáltatások*, valamint *non-profit, civil alapítványok* és önkéntes szervezetek szolgáltatásai is színesítik a német életpálya-tanácsadási spektrumot.

⁹ <http://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/sgbii/1.html>

¹⁰ <http://www.jobcenter-ge.de>

⁸ <http://www.schulewirtschaft.de>

A cikk következő lapszámunkban folytatódik

A cikk második részében az *interneten feltehető* német pályaaorientációs portálkinálathokról, valamint a *megváltozott munkaképességű csoportok* speciális tanácsadási szolgáltatásairól olvashatunk majd. Zárásként a német életpálya-tanácsadási rendszernek az *Európai Unió* irányelveihez való illeszkedését, valamint fontos *jövöbéli céljait* és a kijelölt fejlődési területeit is megismerhetjük.

A szerző

Garay Magdolna
pszichológus

Nemzeti Munkaügyi Hivatal
TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály
pályaaorientációs szakreferens

IRODALOMJEGYZÉK

- András M., Csekei L., Filep B., Kiss I., Kunos M., Lisznyai S., Punczman M. (2008): *A pályaaorientáció/karrier-tanácsadás rendszere, helyzete a magyar felsőoktatásban – lehetséges partnerek egy nemzeti lifelong guidance hálózatban*. 2012. 09. 25-ei megtekintés, Foglalkoztatási és Szociális Hivatal, http://tvk.munka.hu/c/document_library/get_file?uuid=c4c76373-2ae3-44da-943a-a7bb24439c2d&groupId=65957
- Arbeitsagentur Honlap. 2012. 10. 08-ai megtekintés, Bundesagentur für Arbeit, <http://www.arbeitsagentur.de>
- Berufswahlpass Honlap. 2012. 10. 03-ai megtekintés, Bundesarbeitsgemeinschaft Berufswahlpass e/o Behörde für Schule und Berufsbildung, <http://www.berufswahlpass.de>
- Du kannst mehr Honlap. 2012. 10. 18-ai megtekintés, Deutsches Institut für Erwachsenenbildung – Leibniz-Zentrum für Lebenslanges Lernen e.V., <http://www.du-kannst-mehr.net>
- Entwicklung von Bevölkerung und Altersstruktur 1960 – 2060. *Statistisches Bundesamt (2012), Bevölkerungsfortschreibung, 1. 1.3. sz.* 2012. 09. 17-ei megtekintés, Universität Duisburg-Essen, http://www.sozialpolitik-aktuell.de/tl_files/sozialpolitik-aktuell/_Politikfelder/Alter-Rente/Datensammlung/PDF-Dateien/abbVIII1.pdf
- eProfilpass Honlap. 2012. 10. 05-ei megtekintés, Deutsches Institut für Erwachsenenbildung – Leibniz-Zentrum für Lebenslanges Lernen e.V., <https://www.eprofilpass.de>
- Jenschke, B., Schober, K., Fröblich, J. (2011): *Lebensbegleitende Bildungs- und Berufsberatung in Deutschland – Strukturen und Angebote*. 2012. 09. 13-ai megtekintés, Nationales Forum Beratung in Bildung, Beruf und Beschäftigung (nfb), http://www.forum-beratung.de/cms/upload/Veroeffentlichungen/Eigene_Veroeffentlichungen/NFB_MASTER_Broschre_deutsch_V02.pdf
- Jobcenter Honlap. 2012. 11. 15-ei megtekintés, Bundesagentur für Arbeit, <http://www.jobcenter-ge.de>
- Kultusministerkonferenz Honlap. 2012. 09. 02-ai megtekintés, Kultusministerkonferenz, <http://www.kmk.org>
- Profilpass Honlap. 2012. 10. 11-ei megtekintés, Deutsches Institut für Erwachsenenbildung – Leibniz-Zentrum für Lebenslanges Lernen e.V., <http://www.profilpass.de>
- Profilpass für Junge Menschen Honlap. 2012. 10. 03-ai megtekintés, Deutsches Institut für Erwachsenenbildung – Leibniz-Zentrum für Lebenslanges Lernen e.V., <http://www.profilpass-fuer-junge-menschen.de>
- Schulewirtschaft Honlap. 2012. 10. 05-ei megtekintés, Bundesarbeitsgemeinschaft Schulewirtschaft, <http://www.schulewirtschaft.de>
- Sozialgesetzbuch (SGB) Zweites Buch (II) – Grundsicherung für Arbeitsuchende. 2012. 09. 10-ei megtekintés, <http://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/sgbii/1.html>
- Sozialgesetzbuch (SGB) Drittes Buch (III) – Arbeitsförderung. 2012. 09. 11-ei megtekintés, <http://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/sgbiii/1.html>
- Statistische Wochenberichte, Bevölkerung, Soziales und Arbeit – Monatszahlen. 37. Kalenderwoche 2012. 2012. 09. 25-ei megtekintés, Statistisches Bundesamt, https://www.destatis.de/DE/Publikationen/StatistischeWochenberichte/WochenBerichte_Bevoelkerung.pdf?__blob=publicationFile

Úti jelentés a 4. Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Konferencia (2012. október 24.) és a 11. ELGPN hálózati Plenáris Ülés (2012. október 25-26.) eseményeiről

forrás: <http://ktl.jyu.fi/ktl/elgpn/events/previous/2011-12/4eullgpolicy>

A Szakpolitikai Konferencia résztvevői

Ciprus elnöksége alatt Larnaka városában került sor a 4. Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Konferencia és a 11. Hálózati Plenáris Ülés megrendezésére, amelyen 35 tagország vett részt. Célja volt az elmúlt két év szakmai eredményeinek megvitatása, és a jövőbeli feladatok előkészítése az életpálya-tanácsadás szakpolitikájának, a tagállamokkal közösen kijelölt irányelvei szerint.

A Konferencia és Plenáris Ülés a 2007 májusában életre hívott Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Hálózat (European Lifelong Guidance Policy Network - ELGPN) szervezésében került megvalósulásra. E szakmai szervezet egy olyan európai szintű együttműködés megvalósítására törekszik, amely a részt vevő tagállamok életpálya-tanácsadással, kapcsolódó szolgáltatásokkal és szakpolitikai döntésekkel, valamint fejlesztésekkel kapcsolatos

tevékenységeinek támogatásával, közösségi összehangolásával és érdekképviseletével foglalkozik.

A magyar delegációban az NGM részéről Kordosné Tauszig Judit, az NMH részéről Török Réka és Dr. Borbély-Pecze Tibor Bors vettek részt.

A Konferencia fókuszában a 2010-2012-ben elkészült pályaorientációs eszközök nemzeti implementációjának további feladatai álltak, ezek mentén három fő téma köré csoportosulva kerekasztal beszélgetésekre került sor a tagállamok részvételével. Az alábbi kérdések mentén három előadás vezette fel a válaszok lehetséges irányait:

1. Milyen szerepet kellene játszania az államnak – több szolgáltató szervezettel együtt – a polgárok karriermenedzsmenttel kapcsolatos képességei fejlesztésének segítésében?

forrás: http://ktl.jyu.fi/ktl/elgpn/events/previous/2011-12/pm11?vp=singlemodule&m_id=23372&sp=viewimage&f_id=3665

2. Mennyire lehetséges és kívánatos egy minden életkorra kiterjedő szolgáltatás (a szakpolitikai területeken átívelve), mint egész életen át tartó tanácsadási rendszer fejlesztése?
3. Milyen módokon lehet a legjobban kifejteni és hasznosítani a felhasználók véleményét az LLG rendszerek fejlesztésében?

A Plenáris Ülésen a következő két év szakmai programtervének megvitatására került sor, amelyben a tagállamok megtették javaslataikat abban a vonatkozásban, hogy milyen munkacsoportokban vállalnak szerepet, és miként fog zajlani a jövőbeni munka. A magyar munkacsoport ahhoz a témához csatlakozik, amely a kiemelt 4 munkacsoport közül mindegyiket átfogja (1.: életpálya-építési készségek; 2.: mindenki számára hozzáférhető szolgáltatások; 3.: kooperáció és koordináció; 4.: tény alapú minőségpolitika), valamint szerepet vállal a 4-es munkacsoportban szakpolitikai ajánlások megfogalmazásával az életpálya-tanácsadáshoz kapcsolódó EU-s szakpolitikák fejlesztéséhez.

forrás: http://ktl.jyu.fi/ktl/elgpn/events/previous/2011-12/pm11?vp=singlemodule&m_id=23372&sp=viewimage&f_id=3679

Szakmai beszélgetés a Plenáris Ülésen

A Konferenciáról készült felvételek az alábbi linken érhetőek el:

<http://www.livestream.com/eu-conf/lifelongguidance?t=783768>

A Plenáris Ülésről további képek találhatóak:

<http://ktl.jyu.fi/ktl/elgpn/events/previous/2011-12/pm11>

Dr. Lukács Fruzsina: A pályaválasztási bizonytalanság és az identitás összefüggései középiskolás mintán I. rész

Vizsgálatunkban 683 középiskolás diák kérdőíves felmérésével kerestük a választ arra, hogy a pályaválasztási bizonytalanság milyen mértékben jellemzi a diákokat, illetve a pályaválasztási bizonytalanság és az identitás megoldottsága, valamint az identitás-

állapotok között milyen összefüggések tárhatók fel. Cikkünk első részében a vizsgált minta és a magyar nyelvre adaptált mérőeszközök leírása olvasható.

Problémafelvetés

A pályaválasztás kiemelt jelentőséggel bír a középiskolás korosztály számára, hiszen életpályájuk alapjait rakják le a középfokú oktatás utáni választásukkal. A *Nemzeti Alaptanterv 110/2012 (VI. 04.) Kormányrendelet* a pályaorientációs – a pályaválasztási döntést előkészítő – tevékenységet az iskola kiemelt fejlesztési feladatai közé sorolja, és hangsúlyozza, hogy a diákok számára biztosítani kell a munka világával kapcsolatos átfogó tudást, az önismeret elmélyítésének lehetőségét, valamint azt, hogy képességeiket kipróbálhassák az érdeklődésüknek megfelelő területeken. Bár e területen jelentős elméleti és módszertani fejlesztések folytak a 2008 és 2011 közötti időszakban

(TÁMOP-2.2.2-08/1 „A pályaorientáció rendszerének tartalmi és módszertani fejlesztése” kiemelt projekt első szakasza), de a szakma a mai napig a középiskolások pályaorientációs folyamatának intézményes segítségével kapcsolatban számos, még megoldásra váró kérdéssel szembesül. Keveset tudunk arról, hogy a diákság milyen százalékát érinti a *pályaválasztási bizonytalanság kérdése*, valamint hogy az érintett diákok – pillanatnyi vagy tartós – döntésképtelensége miből fakad. A kérdés vizsgálata annál is inkább kiemelten fontos, hiszen az okok és a bizonytalansággal együtt járó pszichés sajátosságok ismeretében végezhetünk stratégiai tervezést abban a tekintetben, hogy milyen programokból profitál a diákság a leginkább, valamint, hogy azoknak a

tanulóknak, akiknek a döntéshozatalhoz segítségére van szüksége, milyen intervenciók formája lenne a legmegfelelőbb. Vizsgálatunkban a *pályaválasztási bizonytalanságot* és az *identitást* feltárva különböző *tanácskerői típusokat* különítünk el, amelyeket kötünk Wieggersma (1992) kompetenciaszintjeihez, így téve javaslatot a diákok ellátására jogosult szakemberek körére, valamint a tanácsadás során feldolgozandó témákra is.

A vizsgálat elméleti háttere

A *pályaválasztási bizonytalanságot* el kell különítenünk a *döntésképtelenségtől*, előbbi fejlődési sajátosság, amelyen a tanulók keresztülmennek a döntéshozatal előtt, miközben a számukra legmegfelelőbb alternatívát

Típus neve	Típusba tartozók pszichológiai jellemzői	Tanácsadási implikációk
„magabiztos elkötelezettek” (Wanberg és Muchinsky, 1992) „elkötelezettek” (Savickas és Jarjoura, 1991) „döntésképesek” (Cohen et al., 1995) „el nem kötelezett extravertáltak” (Kelly és Pulver, 2003)	<ul style="list-style-type: none"> alacsony pályaválasztási bizonytalanság kis vagy közepes mértékű pályaválasztási szorongás megfelelő pályainformáció mennyiség birtokában vannak kialakult pályaidentitás 	várhatóan nincs szükségük pályakonzultációra/ információs tanácsadásra
„magabiztos, de informálatlan” (Larson et al., 1988, idézi: Kelly és Pulver, 2003) „fejlődési szintjükből adódóan bizonytalan” (Cohen et al., 1995) „jól alkalmazkodó, de információt igénylő” (Lucas, 1993) „a döntést megnövekedett explorációs idővel meghozó” (Savickas és Jarjoura, 1991) „jól alkalmazkodó információkereső” (Kelly és Pulver, 2003)	<ul style="list-style-type: none"> pályával kapcsolatos információk hiánya nem kezdték meg a pályatervezési folyamatot alacsony szorongásszint célorientáltak elért identitásúak 	információs tanácsadás
„szorongó bizonytalanok” (Wanberg és Muchinsky, 1992) „tervvel nem rendelkező elkerülő” (Larson et al., 1988, idézi: Kelly és Pulver, 2003) „krónikusan bizonytalanok” (Cohen et al., 1995) „döntésképtelenek” (Chartrand et al., 1994) „bizonytalan neurotikus információkeresők” (Kelly és Pulver, 2003)	<ul style="list-style-type: none"> erős szorongás kifejezett igény a pályákkal kapcsolatos információkra nincs önbizalmuk a döntéshozatali képességeikkel kapcsolatban alacsony önbecsülés kialakulatlan pályaidentitás 	klasszikus konzultáció információátadás mellett, a döntési képességek, a problémamegoldó képesség javítása, önbecsülés növelése is elengedhetetlen

1. táblázat. Pályaválasztási bizonytalanság típusok a nemzetközi szakirodalom alapján

forrás: saját szerkesztés

keresik, míg utóbbi krónikus jelenségre utal (Feldman, 2003). Mivel a pályaválasztási bizonytalanság többdimenziós probléma, így a vizsgált tényezők köre meglehetősen széles. A vizsgált változók között *kognitív* (pl. célállás hiánya, önismeret hiányosságai, pályaválasztási énhatékonyság stb.) és érzelmi komponenseket (szorongás, ambivalencia, kontrollvesztés stb.) egyaránt találunk. A pályaválasztási bizonytalanság irodalmában különböző típusokat különítenek el a bizonytalanság hátterében álló okoknak megfelelően. Kelly és Pulver (2003) összefoglaló írásának alapján az 1. táblázat tartalmazza azt a *három pályaválasztási bizonytalanság típusát*, amelyek következetesen megjelennek az irodalomban.

Ahogy azt az 1. táblázatból is láthatjuk, a három gyakran megjelenő típus közül az első kettőben a szükséges beavatkozás mértéke minimális. A „*döntésképes*”, illetve a „*fejlődési szintjükből adódóan bizonytalan*” csoportok esetén elegendő az információs tanácsadás, míg a „*krónikusan bizonytalan*” csoportba sorolhatóak esetében mindenképp javasolt a tanácsadás igénybevétele (Cohen et al., 1995). E csoport esetében különösen fontos hangsúlyt fektetnünk a döntés meghozatalához szükséges pszichológiai feltételek (pl. megfelelő önbizalom, alacsony szorongásszint, problémamegoldási képesség stb.) megteremtésére.

Az identitás fontosságát a pályaválasztási folyamatban a legtöbb pályaválasztással kapcsolatos nagy hazai és külföldi elmélet tárgyalja (pl. Super öndefiníció fogalma, 1959). Továbbá Cohen et al. (1995), Lucas (1997), Guay és munkatársai (1995), valamint Vondracek és munkatársai (1995) empirikusan is bizonyították a pályaválasztási bizonytalanság és az identitás közötti összefüggéseket. Az identitáskutatás új iránya, Erikson (1963, 2002) és Marcia (1967) szellemi örökségén haladva új identitásdimenziókat tett mérhetővé, illetve segítségükkel új identitásállapotokat ragadott meg. Különösen fontosnak tartjuk ezen eredmények közül *Luyckx és munkatársainak (2005, 2008) munkásságát*, akik a ruminatív exploráció identitásdimenziójának bevezetésével mérhetővé tették azt a rágódáshoz hasonló keresési tevékenységet, amely ahhoz vezet, hogy a személy nem köteleződik el egyetlen vizsgált alternatíva mellett sem, hanem mindig újrakezdheti az

forrás: belső felvétel

explorációs folyamatot. Ez az identitásdimenzió és a változó nevét az elnevezésében viselő, *ruminatív moratórium identitásállapot*, kimutathatóan negatív viselkedéses és pszichológiai korrelátumokkal jár együtt (pl. Schwartz et al., 2011). Mivel a pályadöntés meghozatalához is szükséges az explorációs folyamat – más identitástartalmak vizsgálatához hasonlatosan – a ruminatív exploráció és a hozzá köthető identitásállapot kapcsolata az egyes pályaválasztási bizonytalanság típusokkal kifejezetten érdekes számunkra.

Célkitűzés

Vizsgálatunk céljai között szerepelt a pályaválasztási bizonytalanság *kognitív és érzelmi tényezőinek* feltárása, valamint típusok kialakítása a pályaválasztási bizonytalanság jellemzői mentén, a középiskolás mintán. A *pályaválasztási bizonytalanság és az identitás alakulása közötti kapcsolat* természetének feltárása mellett az egyes pályaválasztási bizonytalanság típusokat is leírtuk az identitás megoldottsága mentén. Megvizsgáltuk azt is, hogy a pályaválasztási bizonytalanság típusok köthetőek-e valamely identitásállapothoz. Mindezek mellett új mérőeszközöket tettünk érvényessé a magyar mintán, amelyek alkalmasak a pályaválasztási bizonytalanság és a közelmúltban megalkotott identitásdimenziók (különös tekintettel a ruminatív exploráció) mérésére.

Hipotézisek

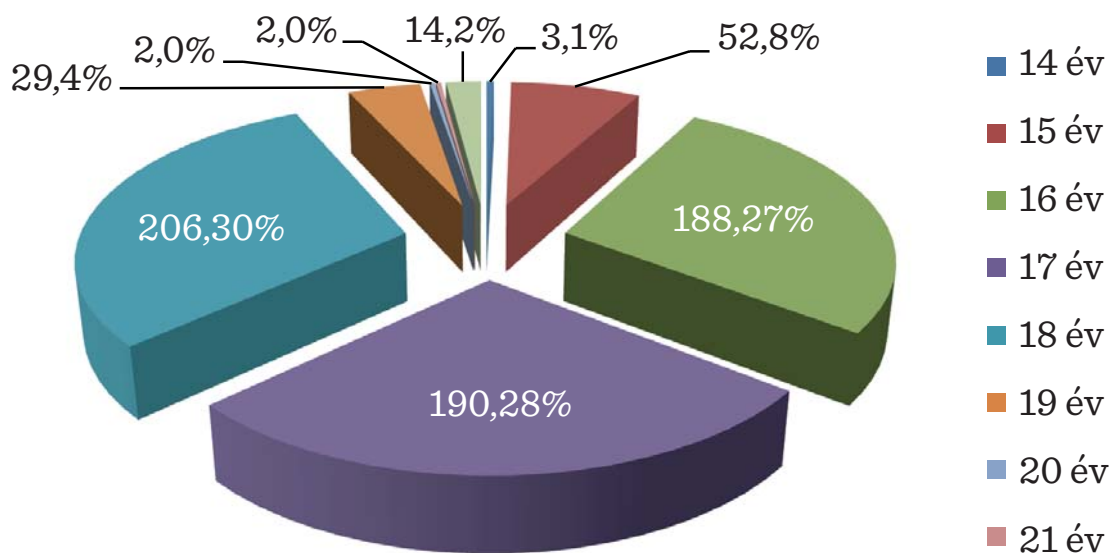
A középiskolás mintán több pályaválasztási bizonytalanság típus különíthető el. Mindenképpen megtaláljuk a szakirodalomban leírt három típust (Kelly és Pulver, 2003). A pályaválasztási bizonytalanság típusok között minőségi különbségek lesznek az identitás megoldottságának tekintetében.

Az identitásváltozók jó bejósolói a pályaválasztási bizonytalanság kognitív és érzelmi faktorainak.

Vizsgálati személyek, módszerek

683 középiskolás diákkal vettük fel az általunk összeállított kérdőívcsomagot. A tanulókat intézményükön keresztül értük el. A középiskolás mintában egyaránt szerepelnek gimnazisták (N=506; 74,1%), valamint középiskolába járó tanulók (N=175; 25,6%), és 2 fő (0,3%) nem tüntette fel intézményének típusát. A minta nemi összetétele a következő: 285 férfi (41,5%), 388 nő (56,6%), valamint 10 fő (1,9%) nem tüntette fel a nemét. Az átlagéletkor a mintában 16,943 év (SD=1,24 év). A középiskolás minta életkori eloszlása az 1. ábrán látható. Osztályát tekintve 135 fő (19,8%) tizedikes, 166 fő (24,3%) tizenegyedikes, 200 fő (29,3%) tizenkettedikes, 4 fő (0,6%) tizenharmadik osztályos, valamint 178 tanuló (26,1%) nem tüntette fel osztályát.

A középiskolás minta életkori megoszlása

1. ábra. A középiskolás minta életkori megoszlása

forrás: saját szerkesztés

A kérdőíveket a diákok papír-ceruza alapon, illetve online töltötték ki. Mind az online, mind a papír-ceruza alapú kitöltés iskolaidőben, a legtöbb esetben

osztályfőnöki óra keretében történt. A diákok a papír-ceruza alapú kérdőíveket osztálytermükben, míg az online kérdőívet az iskola informatika termében töltötték ki.

megoldottságára utal. A válaszadás négyfokú Likert-skála segítségével történik (1=soha nem jellemző rám, 2=csak alkalmanként vagy ritkán jellemző rám, 3=elég gyakran jellemző rám, 4=nyugvan gyakran jellemző rám).

Vizsgálati módszerek

Ego Development Scale (Ochse és Plug, 1986)

Az Ego Development Scale (Ochse és Plug, 1986) az eriksoni szakaszok megoldottságát mérő, 93 ítemes kérdőív alapú eszköz. Vizsgálatunkban a serdülőkor fejlődési szakaszához köthető – az *identitás vs. szerepkonfúzió krízishez* kapcsolható – kérdéseket (19 ítem) használtuk fel. Az eredeti, angol nyelvű skála egy faktoron teszi lehetővé az identitás megoldottságának mérését, hiszen mind az identitás szintézisével, mind a szerepkonfúzióval (fordított ítemek) kapcsolatban találhatóak a skálán tételek. Az identitás szintézisére vonatkozó tétel például 16.: „Biztosnak érzem magam abban, hogy mit kellene tennem az életemmel.” A szerepkonfúziót mérő ítemek között szerepel például 60.: „Úgy tűnik, az emberek nagyon másnak látnak engem, mint amilyenek én tartom magamat.” A magasabb pontszám az identitás jobb

A mérőeszköz magyar nyelvre történő érvényesítése a nemzetközi standardoknak megfelelően történt (pl. Vallerand, 1989).

Az ítemeket a kettős visszafordítási technika segítségével hat, angolul anyanyelvi szinten beszélő személy segítségével fordítottuk le magyarra. A magyar változatot 1056 (különböző életkorú és társadalmi helyzetű) válaszadó adatainak elvégzett feltáró és megerősítő faktoranalízis segítségével alakítottuk ki. A végső változatban – az eredeti angol verziótól eltérően – két skála különül el: az *identitás szintézise* és a *szerepkonfúzió* faktor. Az első faktor az identitás szintézise – amely 7 ítemet tartalmaz (EDS 16, 26, 30, 36, 50, 56, 93) – az összvariancia 20,848 százalékát magyarázza. A második faktor, a szerepkonfúzió, (négy ítemet tartalmaz (EDS 6, 60, 80, 86)), az összvariancia 6,125 százalékát magyarázza. Így a középiskolások esetében a két faktor az összvariancia 26,975 százalékát magyarázza. A modell illeszkedése megfelelő,

forrás: belső felvétel

a TLI kivételével minden mutató a Brown (2006) által leírtak szerint alakul (N=683; $\chi^2/df=2,349$; RMSEA=0,045; CI=0,032-0,057; CFI=0,96; TLI=0,93). Az *identitás megoldottságát* az identitás szintézise és a szerepkonfúzió közötti pontszám különbségeként határoztuk meg.

Dimensions of Identity Development Scale (Luyckx et al., 2008)

A Development of Identity Dimensions Scale Luyckx, Schwartz és munkatársai (2008) nevéhez fűződő, 25 itemből álló kérdőív alapú mérőeszköz. Megalkotásának hátterében az az igény állt, hogy mérhetővé tegyék az *exploráció maladaptív formáját, a ruminatív, folytonosmalagos explorációt*. Ez a papír-ceruza alapú eljárás öt identitásdimenziót vizsgál: a széles körű explorációt, a mély explorációt, a ruminatív explorációt, az elköteleződést, valamint az azonosulást az elköteleződéssel. A mérőeszköz az általános, jövőre vonatkozó tervekkel kapcsolatban vizsgálja a dimenziókat. A személynek ötfokú Likert-skálán kell jelölnie egyetértését az egyes itemekkel (1–egyáltalán nem értek egyet, 5–teljes mértékben egyetértek). Minden identitásdimenzióra öt item vonatkozik.

A skála magyar nyelvre történő fordítása (Vallerand, 1989) megfelel a nemzetközi és magyar előírásoknak. Az itemeket az eredeti szerzőktől eltérően kvázi véletlen sorrendben szerepeltettük. Három faktor különült el egymástól: az exploráció (4 item), a ruminatív exploráció (3 item) és az elköteleződés (5 item) faktorok, melyek együttesen az összvariancia 54,273 százalékát magyarázzák. A skálák reliabilitása megfelelő (Cronbach- α elköteleződés=0,856, Cronbach- α exploráció=0,795, Cronbach- α ruminatív exploráció=0,778). A modell illeszkedése megfelelőnek tekinthető a középiskolás mintára (N=683, $\chi^2/df=3,688$, RMSEA=0,063, CI=0,054-0,073, CFI=0,96, TLI=0,95). A *ruminatív exploráció (RU)* azt a maladaptív folyamatot ragadja meg, amely a rágódáshoz hasonlatos, és amelynek sajátossága, hogy a személy a keresési folyamat során negatív kimenetelt elővételezve, nem tud megállapodni egyetlen alternatíva mellett sem. Az explorációs folyamat kielégítő eredmény hiányában mindig újraindul, mintegy „körben forog”. Ezt a jelenséget ragadja meg például a 23. tétel: „Azon jár az

forrás: belső felvétel

eszem, hogy milyen irányt kell, hogy vegyen az életem.” Az *elköteleződés* az eredeti marciai fogalomnak felel meg, vagyis azt vizsgálja ez a változó, hogy a személy döntött-e az identitásával kapcsolatos kérdésekben. Ide tartozik például az 1. item: „Eldöntöttem, hogy milyen utat követelek az életemben”. Az *exploráció* faktora szintén a marciai fogalomnak feleltethető meg – azaz az eredeti kérdőívben szereplő faktoroktól eltérően – nem különíthető el széles körű és mély explorációra a magyar mintán. Ide tartozó tétel például a 17. item: „Szoktam gondolkodni azon az úton, amit követni akarok az életemben.”

Career Factors Inventory (CFI; Chartrand et al., 1990)

Chartrand és munkatársai (1990) a *pályaválasztási bizonytalanság* érzelmi és kognitív faktorainak mérésére hozták létre a CFI-t. A kérdőív 21 itemet tartalmaz, amelyeket szemantikus differenciál skálán (1–11. kérdés), illetve ötfokú Likert-skálán (12–21. kérdés) kell megítélni. Két kognitív (pályainformáció szükséglete és önismeretigény), valamint két érzelmi faktor (általános bizonytalanság és pályaválasztási szorongás) megragadására alkalmas a

mérőeszköz. A *pályaválasztási szorongás* az a szorongás, amelyről a személy a pályával kapcsolatos döntés kapcsán beszámol. Befolyásolja mind a pályával kapcsolatos döntést, mind azt is, hogy a személy miként kezeli a pályaválasztási bizonytalanságot. Az általános bizonytalanság a személy képtelensége arra, hogy döntsön, annak ellenére, hogy minden szükséges feltétel adott ehhez. A *pályainformáció szükséglete* a személy azzal kapcsolatos igényét fejezi ki, hogy tényszerű adatokat ismerjen meg és tapasztalatokat szerezzen több foglalkozással kapcsolatban, mielőtt valamelyik pálya mellett elköteleződik. Az önismeretigény ebben az elméleti keretben a személy ön-definiálása és saját szelfjének felfedezése iránti igényét jelenti.

A skála magyar nyelvre történő adaptálása a nemzetközi előírásoknak megfelelően történt. A végleges faktorstruktúra kialakítását feltáró és megerősítő faktoranalízis segítségével végeztük el. A végleges magyar változat mind a négy faktort tartalmazza, összesen négy eredeti item eltávolításával. A modell illeszkedése a középiskolás mintára kiemelten jó (N=683, $\chi^2/df=1,98$, RMSEA=0,038, CI=0,031-0,046, CFI=0,97, TLI=0,97).

A cikk következő

lapszámunkban folytatódik

A kutatás *eredményei és a következtetések* a következő lapszámunkban olvashatóak. Sor kerül a pályaválasztási bizonytalanság – a vizsgálat során azonosított – négyféle típusának részletes bemutatására, valamint az identitásállapotokkal való összefüggéseik kifejtésére is. Az „irányt kereső”, a „döntésképes”, a „szorongó választó” és a „krónikusan bizonytalan” pályaválasztási klaszterek jellemzőinek ismertetése mellett gyakorlati javaslatokat olvashatnak majd az egyes csoportokba tartozó diákok ellátására jogosult szakemberek körére, valamint a tanácsadási folyamatok során feldolgozandó témákra is.

A szerző

Dr. Lukács Fruzsina
pszichológus

Nemzeti Munkaügyi Hivatal
TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály
eszközfejlesztési munkacsoport vezető

IRODALOMJEGYZÉK

- Chartrand, J. M. et al. (1990): Development and validation of the Career Factors Inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 37. 4. sz. 491-501.
- Cohen, R. C., Chartrand, J. M., Jowdy, D. P. (1995): Relationships between career indecision subtypes and ego identity development. *Journal of Counseling Psychology*, 42. 4. sz. 440-447.
- Erikson, E. H. (1963): *Childhood and Society*. Norton, New York.
- Erikson, E. H. (2002): *Gyermekkor és társadalom*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Feldman, D. C. (2003): The antecedents and consequences of early career indecision among young adults. *Human Resource Management Review*, 13. 499-531.
- Guay, F., Senécal, C., Gauthier, L., Fernet, C. (2003): Predicting career indecision: A self-determination theory perspective. *Journal of Counseling Psychology*, 50. 2. sz. 165-177.
- Herr, E.L., Cramer, S.H. (1993): Szisztematikus megközelítések. Harper Collins Publishers, ford.: Pályairányítás és pályatanácsadás az egész élet során. Szisztematikus megközelítések. 281-325. oldal In: *Pályalélektan. Pályafejlődéseméletek*. OMK Jegyzet 1993, ELTE kézirat
- Kelly, R. K., Pulver, C. A. (2003): Refining measurement of career indecision types: A validity study. *Journal of Counseling & Development*, 81. 445-454.
- Lucas, M. (1997): Identity development, career development, and psychological separation from parents: similarities and differences between men and women. *Journal of Counseling psychology*, 44. 2. sz. 123-132.
- Luyckx, K., Goossens, L. et al. (2005): Identity status based upon four rather than two identity dimensions: Extending and refining Marcia's paradigm. *Journal of Youth and Adolescence*, 34. 605-618.
- Luyckx, K., Schwartz, S., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vans-teenkiste, M., Smits, I., Goossens, L. (2008): Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of Research in Personality*, 42. 58-82.
- Marcia, J.E. (1967): Ego identity status: Relationship to change in self-esteem, „general maladjustment”, and authoritarianism. *Journal of Personality*, 35. 119-133.
- Marcia, J. E. (1993a): The ego identity status approach to ego identity. In: Marcia, J.E., Waterman, A.S., Matteson, D.R., Archer, S.L., Orlofsky, J.L. (szerk.): *Ego identity: A handbook for psychosocial research*. Springer-Verlag, New York. 3-21.
- Marcia, J. E. (1993b): The status of the statuses: research review. In: Marcia, J.E., Waterman, A.S., Matteson, D.R., Archer, S.L., Orlofsky, J.L. (szerk.): *Ego identity: A handbook for psychosocial research*. Springer-Verlag, New York. 22-41.
- Ochse, R., Plug, C. (1986): Cross-cultural investigation of the validity of Erikson's theory of personality development. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50. 6. sz. 1240-1252.
- Schwartz, S. J. et al. (2011): Examining the light and dark sides of emerging adults' identity: A study of identity status differences in positive and negative psychosocial functioning. *Journal of Youth Adolescence*, 40. 839-859.
- Vallerand, R. J., Blais, M. R., Brière, N. M., Pelletier, L. G. (1989): Construction et validation de l'Echelle de Motivation en Education (EME). *Canadian Journal of Behavioral Science*, 21. 323-349.
- Wiegiersma, G. (1992): A tanácsadás pszichológiájának rendszerei. In: Ritoók Pálné M. dr. (szerk.): *A tanácsadás pszichológiája*. Tankönyvkiadó, Budapest.

FELHÍVÁS

Kérjük, támogassa szakmai tudásával szerkesztőségünk munkáját!

A folyóiratunkban közzétett publikációkkal lehetőséget szeretnénk biztosítani az életpálya-tanácsadással foglalkozó szakemberek számára a tudományos ismeretszerzésre és tájékozódásra, valamint a bemutatkozásra, kutatási eredmények, szakmai teljesítmények és praktikus módszertani gyakorlatok ismertetésére.

Ha szaklapunkon keresztül szívesen megosztaná kollégáival saját írását, akkor kérjük, bővebb tájékoztatásért keressen meg bennünket elérhetőségeinken.

Bízunk benne, hogy a megjelent publikációk felkeltették érdeklődését! Amennyiben részletesebben is tájékozódni szeretne egy-egy ismertett témakörrel, úgy további szakmai információk biztosításával, valamint a cikkek szerzőivel való kapcsolatfelvétel ügyében szívesen állunk rendelkezésére.

Szakmai együttműködését köszönve:
a Szerkesztőség

A szaklap a
TÁMOP-2.2.2-12/1-2012-0001
„A pályaeorientáció rendszerének tartalmi és módszertani fejlesztése” kiemelt projekt
keretén belül kerül kiadásra.

Megvalósító: Nemzeti Munkaügyi Hivatal
Projekt-végrehajtási Főosztály
TÁMOP 2.2.2 – 12 Projekt-végrehajtási Osztály
H-1086 Budapest, Baross u. 133. II. emelet
Telefon: (1) 459 2090
E-mail: tamop222@lab.hu

Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.